

artil·letres

Núm. 29 - Castellar del Vallès - Setembre 1999

CESC

Gasoil o Nitroglicerina?

Incredulitat. Una reacció que sempre precedeix l'acceptació de les grans idees. Els moments que marquen un abans i un després.

La mateixa incredulitat que ha despertat el nou Golf en els més escèptics.

Avui, molts d'ells ja són al volant del Golf, creient i sentint com no ho han fet mai.

Però sempre n'hi haurà que seguiran dubtant. Sobretot el dia que descobreixin que el cotxe que els acaba d'avançar és el nou Golf TDI.

Acceptaran que recorri quasi 1.400 km sense repostar. Acceptaran que la seva tecnologia punta hagi aconseguit el mínim consum amb

tota la potència dels seus 110 CV. Però no els abandonarà mai una nova sospita: ¿no funcionarà pas amb nitroglicerina? Incrèduls.

Golf TDI 110 CV, equipat de sèrie amb: aire condicionat, 4 airbags, ABS, direcció assistida, tancament centralitzat, aixecavidres elèctric, seients davanterers esportius amb sistema Easy-Entry, carrosseria galvanitzada, fars antiboira, llanxes d'aleació, etc... **Opcional:** netejaparabrises amb sensor de pluja, sistema de navegació...

Golf TDI

Sarsa Vallès, S.A.

Avda. Santa Eulàlia, 53 - Pol. Ind. Segle XX - Tel. 93 731 88 28 - 08223 Terrassa
Ctra. de Sabadell a Castellar, Km 6,4 - Tel. 93 714 44 40 - 08211 Castellar del Vallès

Conversa amb en Cesc

Josep Ramon Recordà

.....

La conversa amb en Francesc Vila Rufas, Cesc, va tenir lloc el passat 26 de maig. Mentre m'acostava al seu estudi del carrer Còrsega-Rambla de Catalunya, vaig veure que Barcelona estava materialment ocupada per gent que anava amunt i avall amb les samarretes escandalosament vermelles del Manchester United. Aquell vespre es disputava al Nou Camp la final de la lliga de campions. Al carrer Còrsega cantonada Passeig de Gràcia, em va cridar l'atenció el gran nombre de periodistes i fotògrafs que, com xacals, esperaven la sortida de la seva presa, l'advocat Folchi, implicat en el cas Torras-KIO i en el dels inspectors d'Hisenda Huguet i d'Aguilar.

Quan arribo finalment a l'estudi d'en Cesc, situat en un àtic petit, retrobem per fi la tranquil·litat necessària per parlar de la vida i l'art d'un dels dibuixants més representatius de la Catalunya del segle XX.

Vas néixer a Barcelona el 1927. ¿Quins records tens de la teva infantesa?

—El meu pare era dibuixant, signava amb el pseudònim D'Ivori. Així, doncs, jo vaig créixer en un ambient on les pintures i els llapis eren al meu abast. A més, els meus germans i jo havíem fet de model per al meu pare. Aquest ambient que jo vivia i el fet que el meu pare m'animés sempre a dibuixar van ser decisius perquè triés aquest camí.

I com va ser la teva joventut?

—Quan tenia vuit anys va esclatar la guerra civil. Jo tinc molts dibuixos d'aquella època; recordo les cues de la gent per anar a comprar el pa, els bombardejos, els atacs revolucionaris... Vivíem al centre de Barcelona, al carrer Comtal, a prop de l'Ajuntament. La meua joventut va estar marcada per la guerra i la gana que vam passar.

Quins van ser els teus mestres?

—Vaig estudiar a l'Escola Massana la tècnica de l'es-malt. Pel que fa als dibuixos, no podria dir quins han estat els meus mestres perquè ni tan sols el meu pare em va influir, ja que ell em deixava fer al meu aire. Potser al principi em va influir en Xavier Nogués, que m'agradava molt. Més endavant, a partir dels 70, i això m'ho diuen els crítics, hi ha una certa similitud amb l'expressionista alemany George Grosz.

Vas dibuixar força durant el franquisme, quan hi havia la censura i una manca de llibertat d'expressió brutal. ¿Com recordes aquella època?

—El franquisme va ser una llarga etapa d'opressió, de manera que per a mi el dibuix era un acte de protesta que em sortia de dintre. Després del 1964, Fraga Iribarne elimina la censura prèvia però s'instal·la l'autocensura que també va ser molt negativa, ja que en responsabilitzava el director i l'autor de les publicacions. Hi havia moltes telefonades: "D'aquest tema, no se'n pot parlar". Tothom tenia molta por i és que veníem d'una guerra civil molt cruel.

Ara ha desaparegut la censura, ¿però creus que els humoristes són veritablement lliures a l'hora de fer els seus dibuixos o també estan condicionats pel mitjà on treballen?

—És clar que en aquests moments no podem parlar de censura i cap dibuixant és jutjat ni empresonat com abans, però els humoristes tampoc tenen una llibertat d'expressió total ja que estan condicionats per l'empresa editora. Ningú s'atreveix a fer un acudit que vagi contra l'editor perquè hi ha por a perdre la feina.

Els teus dibuixos són molt poètics i mostren una sensibilitat especial envers els personatges més febles i humils de la societat, els infants, els pobres, els treballadors...

—Sí principalment en els dels anys 50, 60 i 70. Ara les coses han canviat perquè el nivell de vida ha augmentat i el nombre de desgraciats, tinguin o no diners, s'ha ampliat. És cert que molts crítics consideren que el meu humor és poètic. Val a dir, però, que el meu humor no ha estat mai polític, sinó que ha estat una conseqüència de la política, de l'efecte que una determinada política absurda ha creat en les persones. Critico aquells polítics preocupats només pel seu ego personal i per la immediatesa, que no reflexionen sobre l'efecte que allò que estan fent ara mateix tindrà en el futur.

¿Creus que l'humor català és diferent al dels altres països?

—Abans ho era més, ara l'humor que es fa a tot arreu és molt similar. Ja no és tan localista sinó que s'ha tornat més universal i alhora més intel·ligent i profund. El d'abans era més simple. Amb tot, jo considero que el millor dibuix humorístic és el que no té text.

¿Quins són els teus humoristes preferits?

—N'hi ha uns quants, Xavier Nogués, Chumy Chúmez, Sempé, Steimberg...

L'humor que es fa avui és gaire diferent al que tu feies?

—Sí perquè ara és més polític. La majoria dels di-

buijants de "La Vanguardia", "El Periódico", "El País", etc. fan caricatures de polítics. En Perich també en feia molt, d'humor polític. El meu, en canvi, com ja he dit, era més aviat la conseqüència de la política.

Vas fer l'acudit diari a l' "Avui" d'ençà del número 1, però el 1989 el vas deixar. Explica'ns-ho.

—Vaig començar a fer dibuixos al "Diario de Barcelona" el 1952. Després vaig anar al "Tele/Expres" i a "El Correo Catalán" fins als darrers anys del franquisme. El 1975 vaig deixar de fer dibuixos per dedicar-me a la pintura. Ara bé, quan el 23 d'abril del 1976 apareix l' "Avui", el primer diari en català després de tants anys d'esperar-lo, no em vaig veure en cor de negar-m'hi a col·laborar-hi durant un o dos anys. Però hi vaig estar deu anys seguits, fins que els típics problemes econòmics de l' "Avui" em van portar a plegar, just quan tornava a sortir de nou el "Diari de Barcelona" en català i amb molta empenta. Em van oferir de fer l'acudit en color, cosa que em va temptar força, i hi vaig decidir col·laborar-hi fins al 1989. Després de 37 anys de fer un acudit diari a la premsa vaig decidir que ja en tenia prou i que era l'hora de dedicar-me de ple a la pintura.

En el dibuix que vas fer en el primer número del diari "Avui" es veia un nen que deia a son pare:

"¿Així, ara, ja només ens falta l'Estatut?" ¿Què creus que ara, vint anys després, li fa falta a Catalunya?

—Ens falten moltes coses, no acabem d'afirmar què és i ha de ser el nostre país. Ens sobra l'ego personal. Crec que no hauriem de passar-nos l'estona criticant el que fan els altres i anar més units i fer més propostes constructives i no tantes crítiques destructives. És un

problema que també passa a Espanya. Ara bé, jo em pensava que els catalans érem diferents als espanyols i veig que en això som gairebé iguals.

¿Quin balanç fas d'aquests vint anys d'autonomia?

—S'ha avançat molt —també a Espanya— però les picabaralles internes han impedit que avancéssim més. Massa creure's que un és millor que l'altre, que el meu partit és el millor. Hi ha un ego excessiu entre els nostres polítics. No oblidem, per exemple, que Alemanya, després de la guerra, es va refer en pocs anys perquè tots es van posar a treballar alhora.

Hi ha gent que se sent desil·lusionada perquè no hem aconseguit les cotes d'autogovern que desitjàvem. ¿Tu també ets sentit desencantat de la classe política?

—Sí, tant de l'espanyola com de la catalana. Et van desencantant perquè t'has trobat amb sorpreses desagradables: quan confies en uns polítics que es diuen d'esquerra, i creus que són diferents als de dretes, i veus que en molts casos actuen igual, això et produeix una gran decepció.

¿Creus que l'humor és important per a la qualitat de vida de la gent?

—Molt. L'humor és un dels elements necessaris per viure perquè desdramatitza i treu transcendència a moltes coses que en el fons no en tenen tanta.

Després de tants anys de fer dibuixos humorístics ¿encara tens il·lusió per seguir treballant en aquest camp?

—Ara tinc il·lusió per fer coses més plàstiques en el camp de la pintura. També continuo fent dibuixos. Tanmateix, el color i la matèria em fascinen.

Vint-i-cinc preguntes breus a Cesc

¿Li agrada el seu nom?

—Sí.

¿El treball que fa coincideix amb la seva vocació?

—Jo crec que sí perquè si no no el faria.

Digui'm una ocasió en què l'atzar hagi modificat clarament la seva vida.

—Una vegada vaig anar a l'Ateneu Barcelonès a buscar documentació sobre Rusiñol ja que m'havi- en encarregat unes ceràmiques per col·locar al car- rer que du el seu nom a Sitges. Resulta que la bibli- oteca que hi havia és avui la meua dona.

Quan la raó diu una cosa i el sentiment una altra, ¿per quin dels dos es decanta més sovint?

—Tiro una moneda en l'aire i no miro de quin cantó ha caigut.

¿Què li agradaria canviar del seu entorn més im- mediat?

—La ciutat. No m'agrada, m'ofega. Voldria que fos més habitable, però crec que això és una utopia que no veurem mai realitzada.

Per curta que fos, ¿quina ha estat la seva passió més intensa?

—Quan tinc en el cap la idea d'un dibuix o una pintura, això m'apassiona fins que no l'acabo.

¿A què li resulta impossible dir no?

—Quan em demanen un dibuix per a una causa concreta i veig que compten amb mi... aleshores no sé dir mai que no.

¿Amb quin dels cinc sentits se'l pot seduir més fàcilment?

—Amb la vista.

¿Què fa quan se sent acorralat?

—Enfonsar-me.

¿Quina història de ficció li hauria agradat haver protagonitzat?

—Cap, perquè la ficció de la meua vida, per a bé o per a mal, ja ha passat.

¿Quina història de ficció li agradaria haver inventat?

—Una que agradés als nens i nenes.

¿Què és el que més fàcilment es perdona a vostè mateix?

—Equivocar-me sense voler.

¿I als altres?

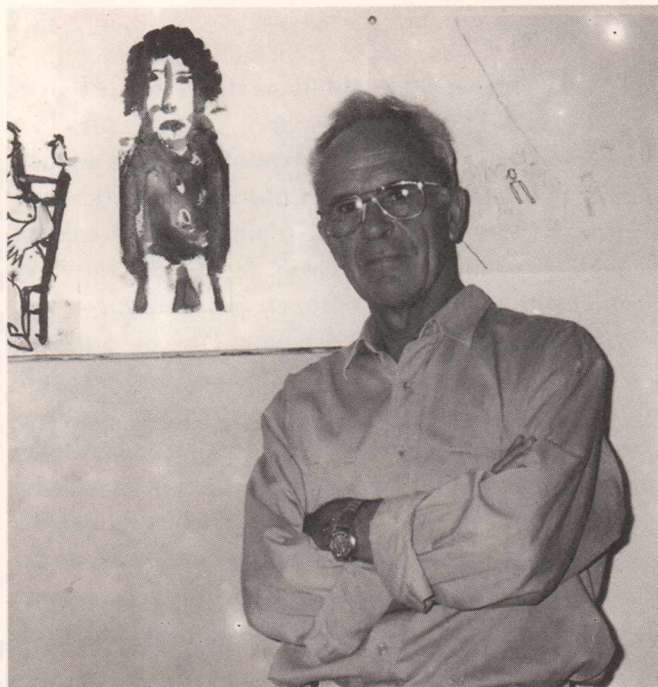
—Igual.

¿Quant temps triga a recuperar-se d'un fracàs i quant d'un èxit?

—Em costa molt més recuperar-me d'un fracàs que d'un èxit.

Expliqui'm una situació en què s'hagi volgut fondre.

—Quan he quedat amb algú i, per culpa de no

mirar-me l'agenda, aquesta persona ha vingut i no m'ha trobat. M'ha passat poques vegades, però sempre m'ha dolgut molt.

¿Quina música l'emociona fins a fer-lo plorar?

—Aquelles que em recorden situacions de la vida ja passades però de les quals guardo un bon record.

¿En quina circumstància cantaria un himne?

—Quan l'ambient fos adequat i m'hi sentís iden- tificat.

Si es veiés forçat a ocupar un càrrec polític, ¿quin exerciria amb més entusiasme?

—Cap. No crec que servís per a la política.

¿A quin personatge viu li canviaria l'ofici?

—A molts polítics.

Imaginem que Aladí li ha satisfet els seus dos pri- mers desitjos personals, ¿quin seria el tercer?

—Dibuixar més bé.

¿Com s'imagina el paradís?

—Com una espècie de còctel entre un caramel i un gran paisatge amb muntanyes i el mar...

Si pogués, ¿a qui faria tornar a la vida?

—A molts familiars i amics.

¿Què pensa en llegir els versos de Jaime Gil de Biedma: "Envejecer, morir, es el único argumen- to de la obra"?

—No hi estic d'acord perquè l'argument de la vida és la pròpia vida.

¿Què és el que dóna sentit a la seva vida?

—La família, els amics, dibuixar i pintar.

¿Què canviaria de vostè mateix si pogués?

—Ser millor persona i millor artista.

Miquel DescLOT

Museu secret

(parla Priap)

Mercuri pot, per la bellesa, plaure,
per la bellesa es reconeix Apol·lo,
bell ens és presentat també Lieu,
i més bell que cap altre, ho és Cupido.
Sé prou bé que a mi em manca la bellesa,
però la meva pixa és una glòria:
la prefereix a la de cap més déu
qualsevol mosca d'opulenta figa.

* * *

Mal llamp em mati, Priap, si sóc tímid
a recitar brutors i obscenitats,
però si tu, que ets déu, sense pudor
m'ensenyes aquest llamp de collonera,
em cal dir piu al piu i cony al cony.

* * *

Cal que t'ho digui tot amb bona franquesa,
la meva natura sempre és oberta:
jo friso per encular i tu per collir la fruita:
tindràs tot el que vols si dones tot el que vull.

* * *

Lector d'acudits descarats d'estil senzillíssim,
no facis mala cara com la que fan els romans.
Aquí no hi viu Febus ni hi viu tampoc Vesta,
ni aquella dea que de la testa del pare sorgí,
ans el vermell custodi dels horts, d'enorme cigala,
que sense calces fa ostentació d'atributs.
Doncs tira la túnica que la part aquella cobreixi
o amb els ulls que ho mires ara llegeix aquest text.

POESIES PRIÀPIQUES LLATINES

(Pàgina anterior: il·lustració d'Enric Maass)

La bona dama vull
que tingui fes un ull;
si bella i noble fos,
que els hi tingui tots dos.
I que quan va a cagar
s'hi endugui un jovença
dotat amb vit de mul
per eixugar-s'hi el cul.

TROBADOR OCCITÀ ANÒNIM

—Jo vinc vers vós, senyor, falda aixecada,
que tinc entès que us diuen en Muntant;
que mai he estat de fotre sadollada;
un capellà he tingut dos anys bornant
i els seus clerguets i tota la mainada.
I tinc gros cul, espès i remenant,
i major cony que d'altra dona nada.

—I jo vers vós, dama, braga abaixada,
i amb major vit que un ase delirant;
i bé us fotré amb tan grossa falconada
que l'endemà els llençols pena faran
i trobareu que els cal una bugada!
No m'alçaré, ni jo ni aquest rampant,
si tant fotent no us deixo desmaiada.

—Si tant m'hau de fotre amenaçada,
el vostre vantament aneu provant,
car jo tinc prou la meva porta armada
per resistir els collons per endavant.
Després començaré tal pernejada
que no us podreu tenir als crins del davant
i amb el darrere haureu de fer tornada.

—Sapiguen, dama, que això molt m'agrada,
si l'endemà plegats seguim estant,
mon vit batrà la vostra porta armada;
llavors coneixereu si sóc farsant!
I jo us faré llançar per la culada
tals pets que so de corn us semblaran
i a so de tals fareu talment ballada.

MONTAN, trobador occità

Sonet de les putes

Un dir-me que li presti o doni un dia
sigui el vestit, l'anell o la cadena,
i, per haver-li conegut la mena,
voler-m'ho prendre tot amb arteria.

Un voler que li faci companyia,
que ni a l'infern no hi ha més grossa pena,
un donar-li dinar, estatge i berena
com si un hom regentés albergueria.

Una sospita lleu del mal francès,
un agafar a interès drap o diner
per dar-li, un cop al mes, un tant de res;

un dir-me que hi vaig massa, fartaner;
una excel·lència del senyor marquès,
etern honor del sexe putaner;

un mal, un tuf femer,
un llogar tot castell i tot palau,
són les raons per què em remeno el clau.

FRANCESCO BERNI (1497-1535)

En anar al llit

Veniu, senyora, el meu braó repta el repòs,
fins que s'esforci, viu forçat aquest meu cos.
Trobant-se l'enemic amb l'enemic davant,
sovint es cansa d'estar dret, fins no lluitant.
Treu-te el cinyell, brillós com el del firmament
bé que cenyint un món encara més plaent.
Descorda aquest gipó de lluentons que dus
per aturar-hi arran els ulls del neci intrús.
Deslliga't, que l'harmonió tritlleig d'ocàs
ja, nunci teu, proclama l'hora d'anar al jaç.
Treu-te el feliç cosset que em fa tornar envejós,
que tan seré sap viure, tan al teu redós.
Treu-te el vestit que tan gentil estat revela
com prat florit que ombra de cim de cop desvela.
Treu-te la diadema adamantina d'on
et creix l'adreç de rínxols per saó del front.
Treu-te el calçat, i el peu deposa en dolça pau
en aquest temple de l'amor, en llit suau.
També amb robatges blancs venien de l'altura
àngels als homes, i tu, Àngel, dus amb cura
un cel com paradís mahometà, i malgrat
que els mals espectres van de blanc, molt aviat
sabem conèixer un àngel d'un mal esperit:
l'un dreça el borrisol, l'altre la carn a envit.
Atorga a aquestes mans errants d'anar en carrera
damunt, davall, entre, davant, darrere.
La meva Amèrica! La meva terra nova,
el regne meu, segur quan un sol home el troba,
el meu mener de diamants, el meu imperi,
benaurat jo de descobrir-te i de saber-hi!
Entrar en tals llaços és guanyar la llibertat;
on posi mà hi deixaré el meu segell marcat.
Nuesa plena! Tots els goigs vénen de tu,
com nua ha de ser l'ànima, el cos també nu
per al ple goig. Les gemmes que soleu usar
com fruits són d'Atalanta a l'home per mirar,
que quan un neci posi l'ull en gemma bella,
el seu anhel no sigui ella, ans el que és d'ella.
Com pinten sants en llibres per als ignorants,
les dones es guarneixen amb els seus encants,
són llibres místics que a nosaltres solament
(llur imputada gràcia ens don mereixement)
seran ben revelats. I com que puc saber,
com a una llevadora, liberal, de ple
mostra't, allunya aquests llençols de la decència,
que no hi ha llei de càstig per a la innocència.
Jo estic ja despullat, per ser-te guia a tu:
per què voldràs altre abrigall que un home nu?

JOHN DONNE (1572-1631)

A un pintor

Una dona, pintor, pinta'm bufona,
sense camisa, com Déu l'ha creada,
de cabell ros i cua deslligada
i una floreta ardida per corona;

amb cara de marededéu rodona,
amb la mamella blanca i delicada,
que se li vegi un pam d'anca rosada
i, tant com pugui ser, també la xona.

Fes-me, t'ho prego, una coseta amena,
sobre un llit blanc que hi quedi ben senyora,
i que bé es vegi que se la remena;

que la faci sortir ben grimpadora
i, per la cara, de dolcesa plena,
tothom vegi que tota s'eixamora.

Al mateix pintor

Ja que, pintor, amb tan delicat talent
em vas fer el quadro que et vaig demanar,
un altre en vull per posar al cap d'allà;
però hauries de fer-me'l prestament,

perquè em cal enllestir aquest parament
que falta per guarnir el saló d'estar,
i per dir-te amb franquesa com anar,
el quadro que he pensat el vull talment:

un home que les falde aixequés
a una bella fadrina en un jardí,
de tal guisa que el cul tot ensenyés,

que ella el front contra un arbre repengés
i ell endins li clavés el barrobí,
i que ella amb un ditet se la pelés.

GIORGIO BAFFO (1694-1768)

Molt he buscat una dona amb afany i trobava sols putes;
en tu, puteta, tota una dona he trobat.

* * *

De nois prou n'he estimat, però més m'agraden les noies;
si d'una noia ja en tinc prou, en acabar em fa de noi.

* * *

¿I què en resta de la vida,
quan tot ja és una desferra,
quan l'honor ha fet fallida
i els anhels són tots per terra?

Però pots sofrir-ho encara
si a desgrat de la fatiga
els desitjos menes ara
a l'ampolla i a la figa.

* * *

¿Per què els neguits del que és terrestre,
amor i honor, t'ocupen tant,
quan una bona verga destra
per satisfer les dones és bastant?

* * *

La Venus Medicea no la mou,
L'Apol·lo al Belvedere menys encara,
perquè estan separats, tot i que prou
de bon grat s'unirien cara a cara.
Sí, per a déu i dea, o home i dona,
l'alt deure es torna gresca de la bona.
Però on membres en membres són girats,
en veure en un sol cos —visió estranya—
l'un en l'altre talment encavallats,
un nus de por i angoixa m'envaganya.

En suma, doncs, ho dic ben alt,
el lingam* sempre m'és fatal!

JOHANN WOLFGANG GOETHE (1749-1832)

* Símbol fàl·lic del déu Xiva.

Partida a quatre

Sot del carpó, sot de l'infantil somni angèlic,
natges, tron adorat de l'impudor,
natges, d'una blancor que en divinitza el traç rodó,
victòria de la carn més gran que la del rostre cèlic!

Pits, doble mont d'atzur i de llet de les cimes brunes
dominant la comella, el bosc sagrat!
Pits, de bells capcirons que són un fruit vivent, gustat
per la llengua i la boca èbries de tan bones fortunes!

Natges, i el seu barranc cosó de tendra rosada ombra
per on vaga el desig ja tornat fer,
tendres coixins de plec profund per a la cara o bé
el sexe, i fresc repòs de les mans per tants tombs sens nombre:

Pits, regal de les mans, que omplen de joies en renglera,
pits pesants, un bri altius i burladors,
gronxats, balandrejats, i en veure's forts i vencedors,
el nostre adorament com espiant des de darrere.

Natges, germanes grans dels pits, bé que amb fresca natura,
i bonhomia, i somrient alè,
però sense malícia i que s'abstenen del deler
de subjugar, prou belles per a tota dictadura!

PAUL VERLAINE (1844-1896)

Sonet del forat del cul

Obscur i frunzit com un clavell violat,
respira, dòcilment ocult entre la molsa
tota humida d'amor que, per la corba dolça
de les natges blanquíssimes, davalla a l'engorjat.

Com llàgrimes de llet, uns filets han plorat,
sota la tramuntana inclement que els espolsa,
a través de breus qualls com de roja cimolsa,
per anar-se'n on el pendent els ha cridat.

El somni he embocat sovint a tal ventosa,
i l'ànima, del coit material gelosa,
n'ha fet niu de sanglots i llagrima rogent.

És l'oliva esvanida i la flauta dolçassa,
el tub per on s'adolla la celeste melassa,
Canaan femení desclòs en el relent!

ARTHUR RIMBAUD (1854-1891)

No m'agrada de veure la fadrina bacona
que un dia ha de cuidar els vailets d'un amic
i que juga amb tots ells a la mare marona
fins al darrer detall que es coneix per nyic-nyic.

* * *

No m'agrada de veure que una actriu alemanya
vagi corrents al wàter sense agafar llumí,
s'enculi per error damunt el que s'hi afanya
i estronqui el cagarrot que estava per sortir.

* * *

No m'agrada la mosca amant de xerinoles
que xumant un bon piu fins als pèls juganers,
el mossega amb furor, l'arrenca arran de boles
i sospira: "Perdó! No ho tornaré a fer més."

* * *

No m'agrada de veure la pobra marilina
que es lubrica l'anús però equivoca el pot,
s'encula de mostassa en lloc de vaselina
i grinyola udolant com un gos bordissot.

* * *

No m'agrada de veure al fons d'una guingueta
l'emparrat on la Nona dina amb en Victori,
li xucla el vit trempat sortit de la bragueta
i fa: "Que n'és de bo! Dimoni de garrí!"

* * *

No m'agrada de veure, quan faig la serenata,
la dama del meu cor aparèixer al balcó,
ben nua a mitjanit, amb cinturó de plata
dreçant-li a l'os del cony un gros consolador.

* * *

No m'agrada de veure la noia que es retrossa,
que s'agita i que crida mentre afarta el ganut
amb un llamp d'albergínia extravagantment grossa,
les cuixes sobre el ventre i els peus a l'altitud.

* * *

No m'agrada de veure en un ball de cosines
que la mestressa pari una cambra d'estar
i grans llits de repòs, per poder les fadrines
xuclar els seus balladors o fer-se enforquillar.

PIERRE LOUÏS (1870-1925)

Sojorn a Caors

Jacint Torrents

A

quí tens, amic lector, la refosa
d'uns quants apunts presos en
el curs de diferents estades en
terres occitanes, ran del riu Òlt
(Lot en francès), al Carcí i al
Perigord. Veuràs que salto
d'una cosa a l'altra, com si fes
zàping. No és pas, doncs, una
novel·la ni una narració curta
el que et presento. Es tracta
només d'un enfilall
d'impressions, imatges
i records que et pot ajudar a
confegir una idea del que són
aquests països de més amunt,
avui tan accessibles i propers.

CAORS

Caors és una excel·lent petita ciutat. Situada en la ruta antiga de París, a l'antiga gran regió de l'Aquitània, preserva encara l'aire senyorívol d'haver estat l'antiga capital del Carcí.

M'estic assegut al parc de les *Allées Fénélon*. Aquest ample passeig cèntric va a parar al riu. Un parell de merles grasses se'm passegen a la vora. Apacibles, domèstiques, plomatge negre, bec groc. Elles i jo hem triat l'ombra i el brollador refrescant del parc.

En aquesta nova passada per Caors, hem tornat a llogar una cambra a l'hotel del Cargol (*A l'Escargot*), que duu la família Roqual. L'establiment és senzill, com correspon a les meves economies. Ara bé, l'edifici té un valor afegit: està situat als interiors d'un monument històric, i això sempre fa gràcia. Es tracta de l'anomenada Torre de Joan XXII. Joan XXII fou el segon papa d'Avinyó. Pedres nobles i parets gruixudes: frescor assegurada. Potser aquesta nit sentirem el fantasma del papa cismàtic fent un passeig per les escales de la torratxa. Quina emoció!

Cap al tard, he tornat a voltar per la ciutat. Les terrasses dels bars i dels restaurants del boulevard Gambetta són plenes de gom a gom. El francesos sopen al mig del carrer, amb una tranquil·litat absoluta.

Les cases del boulevard vessen flors per finestres i balcons. Geranis rosats i tendres, clavellines vermelles, petúnies de mil colors... Si els carrerons medievals del barri antic són ara buits i deserts, és perquè tot l'interès se centra en aquesta avinguda. Ampla, il·luminada, florida.

UNA AMANIDA

En una taverna d'aquesta via principal, sopem el que és costum de sopar aquí: la *salade quercynoise*. Sobre un tou d'enciams de diferents menes i ben trinxats, hi ha fines làmines tèbies de pernil d'ànec i de pedrers d'oca. Pel damunt, un escampall generós de nous de la regió, esmicolades, i un tall resplendent, fresquíssim, de bloc de paté. Al damunt de tot, encara, coronant el bol, sobre una torradeta, un *cabecou*, el formatget del país, melòs, flonjo, suau. A cop d'ull fa molt bona impressió. És una menja per a llamencs.

Tot sopant sota la porxada, ens fixem que només s'hi veu passejar gent del país. Es pot dir que no hi ha turisme estranger. A tot estirar, turisme interior.

En aquesta hora, tot pren un aire amable. La gent se saluda, conversa, bada, mentre el capvespre avança lentament i amb mandra. La capital del Carcí és la seu d'una pagesia benestant, estesa per tota la regió. Caors, a més, té prefectura amb palau, catedral amb bisbe, institut de segon ensenyament, teatre, festival de música, hospital comarcal i un riu navegable. Tal i com està el món, ¿es necessiten gaires coses més

per a viure amb un cert confort social i una sana alegria?

EL CARCÍ

És primera hora del matí. Cal llevar-se a l'hora en què la vida es posa en dansa. Per no perdre's res. Mentre m'afaito, sento, per ràdio, un programa en occità: cançons, entrevistes, notícies. La llengua antiga del país no se sent pel carrer. Però no és morta. És viva encara. Costa de fer morir una llengua.

Ara m'assec a la terrassa de l'hostal del Cargol, per esmorzar, també, a la fresca. El senyor Roqual em facilita *La Dépêche du Midi*, el diari del Sud, que té un tiratge de més de cent mil exemplars. Avui es distribueix un suplement d'estiu dedicat a la vall de l'Òlt. El fullejo entre glop de cafè i croissant. Passen mestresses amb bicicleta i cabàs, cap a mercat. A estones se sent la brisa que ve de les muntanyes que envolten Caors.

El Carcí se us ofereix quan a Montalban, a la riba del Tarn, comenceu a deixar enrere les calors i els aires mediterranis. I enfileu el camí cap al Massís Central. Vénen aleshores un seguit de planes ascendents, onejants, on, entre boscos de roures, s'estenen pastures, camps de conreu. De vegades, un rengle d'àlbers delimita un camp de gira-sols, o de blat, o de tabac.

En algunes raconades de la carretera, prop de Montpezat, els pagesos hi han establert parades. Sota para-sols blancs, hi exposen manats de cebes, escalunyes, caixes de préssecs, farcellets d'espàrrecs, figues, pots de mel... Així que vegeu les parades dels pagesos, és que heu entrat a les planes altes del Carcí.

D'aquí —de l'hostal del Cargol— en amunt, el paisatge ja canvia. I fortament. Entre la vall de l'Òlt i la vall de la Dordonha, que són els dos rius importants de la zona, hi ha els causses aquitans. El topònim no té traducció. Aquests relleus càrstics, que ambdós rius han treballat com una punta de buri, configuren un paisatge ple de sorpreses, extraordinari, magnífic en la seva proporció de pessebre, no gens avorrit.

Sobre els altiplans, entallats pels rius i els seus serpentejants meandres, hi ha poblets encisadors. A les altures, castells. Als replans, masos. I, ran dels rius, el que la natura generosament atorga i l'home conrea amb intel·ligència: nogueres, vinyes, ramats de cabres, silencis. Així és la regió que envolta Caors.

A LA LLIBRERIA

Per acabar d'entendre aquests conceptes geogràfics, en la primera estada a Caors, vaig buscar ajut en una llibreria de la vila, que semblava tenir un bon estoc de llibres. Les coses, però, són com són. I no hi vaig saber trobar cap senzill llibre de text, cap manual de geo-

grafia, fora de l'estricta notícia que us forneix una guia de turisme.

Ho vaig dir a la senyoreta de rere el taulell. Amb un to de desdeny va exclamar:

—*Pas possible, monsieur!*

I, enardida d'amor patri, gairebé al so de la marselesesa, va buscar i rebuscar, sense resultat, cap llibre que em pogués ajudar. A la fi, retuda, pàl·lida, va arronsar el nas i em va respondre amb una fórmula estereotipada de la cortesia francesa:

—*Je suis desolée, monsieur!*

Crec que m'ho va dir de cor. Estava desolada de debò. Per a un francès, ser trobat en fals en una qüestió que afecta l'estima i el prestigi del seu país és caure en un estat d'ànim depressiu, de desconcert, que no té explicació.

Per no deixar aquell ésser humà encongit i trist —“però, de literatura, en teniu molta”, li vaig dir— em vaig firar una petita antologia del poeta caorsí Clément Marot.

Marot, un cortesà del Renaixement, es va passar de l'occità al francès. A la cort del rei de França pagaven millor. Ai, sempre mana l'economia! De la vora del rei estant, va cantar les vinyes i els vins de Caors. Si més no, va defensar els interessos de la seva gent al mercat exterior.

Amb la compra d'aquests llibres, la senyoreta de la llibreria es va reconfortar i va esbossar un somriure d'agraïment.

És ben cert que, en aquesta vida —per l'experiència que jo en tinc—, poques decepcions hi ha que no puguin trobar una mica de lenitiu en la lectura d'un o altre llibre.

“Un llibre”, escrivia Montaigne, que era de per aquí a prop, “esmussa les punxades del dolor, si aquest no és del tot extremat i dominant”. I, encara, afegeix: “Jo no viatjo sense un llibre ni en pau ni en guerra. És el millor recapte que jo hagi trobat mai en aquest humanal viatge, i planyo moltíssim els homes d'enteniment que en són privats”.

AL MERCAT

*“Cap al sud els alts déus m'han fet néixer,
on el sol no escalfa en excés ni amb vehemència.
D'aquí que la terra s'hi vesteixi amb honor
de mil fruits, de moltes flors i plantes.
Bacus també hi plantà la seva bona vinya,
amb art subtil, sobre muntanyes pedregoses.
En brollen licors forts i saborosos...”*

Així ens descrivia el seu país Clément Marot, al segle XVI. Podríem dir que no ha canviat gaire. Ara bé, poca cosa en copsarà el viatger si no comença la seva immersió en aquesta terra traient el nas, un dissabte, a

primera hora, al mercat de la vila.

El mercat és un d'aquests llocs públics que em captiven l'ull. Per la varietat de riqueses naturals que s'hi troba. Pels colors, per les formes, per la disposició “artística” dels productes sobre els taulells. El mercat em sedueix, a més, tots els altres sentits. Per les textures, per les olors, per les converses, pel mostrar d'humanitat que s'hi belluga. Perquè, en la seva senzillesa —no és pas una nau gòtica ni té pretensions elevades— és elegant. L'elegància és la naturalitat i la senzillesa d'una parada ben arranjada.

El mercat de Caors se celebra en una plaça de racons ombrívols i en els carrers adjacents. És la plaça de la catedral de sant Esteve, al costat mateix del palau de la prefectura. No us estranyi, doncs, que entre els crits dels camàlics i els reclams dels venedors, sota les gàrgoles catedralícies, se sentin, de tant en tant, els refilets de l'orgue. A Caors les portes de la seu són obertes. Que hi entri qui vulgui.

De bon matí, al mercat, hi han acudit els pagesos, els ramaders, els viticultors, els carnisers de la comarca, els cistellers i els firaires de tota mena. Han estès un espectacle de tendals multicolors. Tenen petites parades, cadascuna amb productes molt específics i seleccionats. I us faran l'article del que convingui amb la millor retòrica del món.

QUÈ VOLEU?

Què voleu? Fruites boscanes? Aquesta pagesa embarretada com la reina d'Anglaterra ofereix cistelletes de groselles, cabassets de gerds i d'aranyons, capsetes amb mirtils i maduixetes, una petita simfonia de colorines. Pura música de cambra afruitada.

Sou amants de les fineses? En aquella parada, hi trobareu tòfones, de diferents qualitats, a molt bon preu; escalunyes, molt apreciades a la cuina francesa; cebes vermelles, que són dolces, i una gran varietat de les altres. També saquets de múrgoles i els cotitzats siurenys —que donen a la truita d'ou una categoria estel·lar, grandiosa, d'obra d'art culinària—. Sublim unió dels regnes vegetals i animal!

Al mercat de Caors no podem passar per alt l'amplíssima gamma de patés artesans i totes les exquisideses que s'extreuen de l'ànec i de l'oca. D'aquestes aus, com del porc, tot s'aprofita. Confitats, terrines llards, foie gras... Oques i ànecs són l'aviram que regna en aquest país, la gallina dels ous d'or.

A mi, però, m'ha entusiasmat descobrir i tastar el formatge del país. El cabecou de Roc-Amador. Un formatge que tota la vida han fet els pastors de cabres. I que no fa gaire ha estat admès al club de les denominacions d'origen. El cabecou es ven per peces petites com els formatgets. Es menja com si fos un bombó o una

galeta. Té la forma d'un cilindre pla i el bouquet d'un formatge de cabra refinat. La crosta és fina i l'interior se us fon a la boca com una crema. Com un bon vi, us deixa al paladar un rerefons persistent, pastós i blau.

Voleu més coses? Compreu-vos mig quilo de les famoses nous de la vall de l'Òlt. Ens porten el sabor de les que vam menjar quan érem infants, abans de la invasió de les de Califòrnia. Arreu de la plaça, ratafies i pastissos fets amb aquesta nou fosca i menuda.

Per a decorar la llar, hi ha parades que mostren carbassetes de totes menes: polièdriques, boterudes, rodones, en forma de pera, roges, blanques, ratllades, mironianes, picassianes, amb taques estranyes... Un pagès us ofereix melons de cantaloup, rodons embafadors. Un altre, que ven planters, us parla de les granes: "Allà baix també se us faran... i tant! Ja us ho dic, jo!"

I tant que se'ns han fet! L'oncle Camil, pagès a les estones d'oci, ha plantat quatre d'aquestes llavors de carbassa a la seva horta de Roda de Ter. I, oh miracle, n'ha florit un esplet inimaginable, variadíssim, d'una genètica absolutament incontrolable. Com uns focs artificials de la diversitat racial de la carbassa. Sobre el terreny, hem comprovat l'exactitud de dir que algú o alguna cosa creix com una carbassera.

DES DEL MIRADOR

Aprofitant aquest pas per Caors, he tornat a pujar al turonet de La Cevene, des de Luzech. Des d'aquest mirador sobre la vall de l'Òlt, que ens va recomanar la senyora Cavalié, és com si es tingués una visió del paradís terrenal en versió europea.

En aquest indret, el riu fa un revolt entre Parnac i Caïx. Un meandre deliciós, una corba sinuosa i rodona. Una més entre les ziga-zagues i les llaçades contínues que arredossen pobles, vinyes i turons.

Aquest riu és un serpent bellíssim, que les ombres de l'arbreda riberenca omplen de tons romàntics —tòpics, però certs—. Ara és migdia. Lluu el sol d'agost. Aquí sota, a Caïx, el consort de la reina de Dinamarca, Enric de Montpezat, hi té castell i vinyes extenses. La riquesa vinícola de la zona és evident. La vinya ho omple tot: costers de les muntanyes, terrasses dels rius. Vinyes netes, emparrades i altes sobre un terra on us sorprenen els rocs calcaris, les "munyanyes pedregoses", que cantava Marot.

Des d'aquest mirador es contempla l'ample curs de l'Òlt, ribetejat de xiprers, de pollancredes, de desmais... Hi ha petits nuclis de població, masies disseminades. A cada vila hi ha les propietats familiars on es fa, s'emmagatzema i s'embotella el vi, com consta a totes les etiquetes de prestigi. Un *clos*, un *château*, un *domaine*, un *terroir*. És a dir, una casa de pagès. Amb nom sonor. Que es fa pagar.

Des d'aquí dalt, des d'aquest silenci amb batec

de cigales, veig Parnac, i l'esglesiola de Saint Sernin —el nostre sant Serní o Sadurní—, i el *château* de la senyora Cavalié, entre rengles de vinyes verdejants. Més enllà, la cooperativa *Les caves d'Òlt*.

LA SENYORA CAVALIÉ

Marie Cavalié és una dona esvelta, alta, agradable i somrient. Una mena de "ben plantada". En furgoneta i amb un parell de cistells de vímet, amb ampolles de diferents anyades, ronda els mercats dels voltants. Ofereix un tast dels millors vins que el seu marit i ella elaboren al *château* Saint-Sernin, propietat familiar des de fa unes quantes generacions.

Vam fer el tast a Caors i ens va convidar a visitar la finca i a comprar algunes ampolles. El pagès d'aquí —el viticultor, el granger, l'hortolà— té la casa oberta al visitant. I sempre hi ha un celler, una gran sala, una cuina agençada, on us serveixen una copa de vi o un tall de paté d'ànec.

L'aviram potineja ran d'una bassa. A la cuina, les dones us ensenyen l'artesanía de les seves especialitats. L'amo de les vinyes feineja amb el motocultor. Les filles de la casa prenen el sol a la piscina. El pagès francès és un home socialment ben considerat. A França, en general, estan ben vistos els pagesos i els intel·lectuals. A París, els artistes, els modistes de senyores i els creadors de perfums.

ELS VINS DE CAORS

Al celler-botiga dels Cavalié som informats de tota mena de curiositats sobre la vinya, el raïm i el vi de Caors.

"En aquestes terres —ens diuen— hi ha tres menes de vi amb denominació d'origen: els costers del Carci, els costers de l'Òlt i el vi de Caors, que és el de més anomenada. El cep principal és el *cot noir*. Aquest raïm dona als nostres vins de Caors les seves millors característiques: un color cardenalici fosc, uns immillorables tanins, qualitats astringents, i, segons les anyades, un perfum de vainilla, de tòfona, de sotabosc. Una copa de vi de Caors no us farà mai mal."

"Aquests vins foren famosos arreu d'Europa des del segle XIII. Foren els predilectes dels tsars de Rússia. Encara avui, el vi de Caors és el vi oficial amb què se celebra la missa a l'Església Ortodoxa Russa. Fa una cinquantena d'anys, després del desastre de la fil·loxera, els pagesos ens hi tornàrem a posar i no fa gaire aconseguíem el difícil reconeixement oficial. Les darreres anyades han estat brillants i satisfactòries."

"El fet és que la vinya de Caors gaudeix d'una situació especial. No trobareu vinya fins a cent quilòmetres enllà. D'altra banda, aquesta zona és a dos-cents quilòmetres de la humitat de l'Atlàntic. A dos-cents quilò-

metres, també, de la calidesa i del sol mediterranis. I, encara, a dos-cents quilòmetres de les brises i de les neus pirinenques. Equidista, doncs, de la humitat, del sol i de la frescor. Amb pluges adequades i uns finals d'estació assolats, el raïm creix i madura bé. Un microclima ideal, certament”.

DIVAGACIONS A L'ENTORN D'UNA COPA DE VI

A l'hora de sopar, avui, hem demanat mitja ampolla d'un Saint-Sernin 1991. Deixin-me fer l'entès: d'entrada el gust creix dins la boca. Després de la glopada es perceben aromes complexes i finíssimes: regalèssia, pruna, fruites del bosc. Passa bé. Em recorda vins navarresos, que potser també són equidistants de mars i muntanyes.

Prou que la senyora Cavalié i tots els vinyaters de França us en sabran fer la propaganda. Us descriuran amb mil paraules, amb pèls i senyals, tot un món de sensacions, de colors, de gustos, d'olors, de percepcions. És a dir, si hem de ser clars, us el sabran vendre. Amb la màgia de la paraula.

Se'm fa evident que Occitània i França tenen, des del temps dels trobadors, aquest tret comú: l'art de la paraula al servei de la realitat. Clément Marot n'és un exemple.

És el triomf de l'esperit sobre la matèria. Qualsevol cosa d'aquestes terres —la més vulgar i ordinària— pot arribar a ser enaltida, culturalitzada, revestida de dignitat. La cultura imposa el seu domini sobre la natura. La domestica, l'ordena, l'expressa. Els catalans, segons Vicens Vives, som una voluntat d'ésser. Els occitans i els francesos són l'expressió d'una idea.

Que el lector em perdoni la filosofada. Tot això venia d'una copa de vi. Havent sopat, hem anat a estirar les cames fins al pont Valentré. El capvespre és d'un blau intens. Mirem aquest tros de cel que s'enfosqueix, els turons suaus, el riu majestuós, l'antic pont de pedra, i sentim el plaer de la bellesa que ens envolta. Passa una moto que no peta gaire fina, es trenca el plaent silenci, i s'esvaeix la dolça sensació.

El plaer és efímer com una copa de vi, penso. El plaer és un glop agradable que, per uns moments, et fa oblidar els mals del món. I la vida és una suma de plors i de plaers, de rutines i d'urgències, de tedi i de tensions... Descobrir que és així i saber-la viure amb un ànim serè, vet aquí la saviesa veritable.

ELS VOLTANTS

Fem una escapada. Cap a Ponent, fins a Puy-l'Évêque; cap a llevant, fins a Saint-Cirq-Lapopie. Resseguiu el sinuós curs de l'Òlt, passant sovint d'una riba

a l'altra.

Entre vinyes de pàmpols verdejants, aquests llogarets impol·luts, de construccions harmòniques, on és impensable qualsevulla atemptat urbanístic, tenen, gairebé tots, el castells sumptuosos o el casalici senyorívol.

Els carrers antics són d'aire medieval. Solen tenir un ample passeig de plàtans, d'ombra generosa a l'estiu, que és la part moderna de la vila. Els bars d'aquest passeig tenen taules sota tendals. A migdia el veïnat hi pren anisats amb aigua fresca com a aperitiu. En aquests pobles, hi sol haver mercats de brocanters i de llibres vells. I tots tenen algun o altre museu, on es guarden col·leccions originals, que denoten l'afecció a conservar-ho tot, com a testimoni de la història.

SOUILLAC

En un d'aquests passatges per terres occitanes, vam recalar en el casalot que l'*Hotel de la Promenade* té darrere mateix dels majestuosos absis de l'abadia benedictina de Souillac, a la vall de la Dordonha. Ara hi hem tornat a passar.

Souillac és un centre d'estiueig tranquil, calorós, a la vora del riu. Es troba en una cruïlla de camins important. En aquella ocasió, per escapolir-me de la calor, m'asseia cada tarda amb un llibre entre les mans sota els ampullosos castanyers del Gran Cafè-Glacier, al carrer principal. Mirava com anava passant la gent, els cotxes, el turisme interior que busca els esports i els banys dels rius.

Entre xarrup de refresc, contemplació de l'esdeveniment humà, i un cop d'ull al llibre, les hores passaven lentes i llargues, en una laxitud total, fins que es començava a girar una mica d'aire. ¿Hi ha millor repòs que aquest allargassament del temps, tot badant, entre l'ensopiment i la més estricta inacció?

SANT CIRC

D'aquests poblets descoberts en les escapades, m'ha atret especialment Sant Circ, és a dir Saint-Circ-Lapopie. El lector em disculparà l'ús alternat i indecís de noms en occità i en francès. Tot i que hi ha més de mig milió d'occitanoparlants a Aquitània, la pressió governamental francesa ha fet desaparèixer la llengua gairebé de la vida pública.

Saint Circ ha estat i és el refugi d'artistes notables. André Breton qualificà el vilatge de “rosa impossible en la nit”. Hi feren estades l'admirable fotògraf Man Ray o el nostre Pere Daura. Aquest barceloní copsà, amb la seva paleta insinuant i plàcida, els ocres i els sienes de taronja d'aquest conjunt de casetes que

s'encimbellà damunt d'un penya-segat, suspès a plom sobre l'Òlt. Al museu de Montserrat n'hi ha un parell d'olis excel·lents, datats el 1930.

Quan els vaig descobrir, vaig renovar l'encís d'aquella tarda a Sant Círc, els seus silencis, les flors a les finestres, l'espessa vegetació dels voltants. Una vila feta a pinzellades de colors de síndria, de préssec, de roses.

Pels carrers empedrats i costeruts de Sant Círc, hi trobareu les inevitables botiguetes de postals, de records i de productes del país. Encara queda algun artesà que fa, com abans, aixetes de bótes i bocois. Els artistes hi cerquen silencis i solituds. La buguenví·lia s'enfila per les parets de les cases. Del cim del poble fins a baix el riu, la presència gràcil, espiritual, poètica, de les papallones, ara que és l'estiu.

SARLAT

Des de Caors hem anat fent sortides diverses: les oportunitats de fer noves descobertes són inesgotables. Potser la més interessant ha estat la de poder treure el nas al Perigord, la pàtria del foie-gras, els patés, els confitats, els magrets i tot el que es pot treure dels ànecs i de les oques.

L'ànec és un animal gansoner, maimó. Un cos rabassut i ample com una barcarola, damunt dues potes curtes i no gaire separades. L'oca té el coll més llarg que l'ànec, però no arriba a l'elegància del cigne. El paté d'ànec és més gustós i rústic. El d'oca més dolç i fi. I tots dos s'ho fan valdre.

A Sarlat hi ha una concentració de patés impressionant. És la capital mundial de producció d'aquests productes. Però, no cal anar a Sarlat per comprar una llauna de foie-gras. Sarlat té altres encisos. És una ciutat medieval i renaixentista reconstruïda a la perfecció. L'hosteleria i el comerç li han fet recuperar la vida. Hi ha un ambient cultural notable. Teatre, festivals d'estiu, música a les places.

Jo he volgut anar a Sarlat, perquè aquí visqué i morí —i la casa es conserva— Etienne de la Boétie, el gran amic de Montaigne. L'amic immortalitzat.

De sempre m'han atret les cases, els cementiris, els llocs, on han viscut o reposen els savis, els escriptors, els artistes. Com era el seu espai de creació? En quin ambient es movien? Es conserven els seus estris de treball, els seus objectes personals, els seus records?

Recordo vivament la casa de Dante a Florència, la de Dickens a Londres, la de Freud a Viena, les diferents residències de Beethoven a Heiligenstadt... i els cementiris de París, de Viena, les catacumbes de Roma... Que menys que retre el petit homenatge d'estar-se uns minuts en silenci davant la tomba o l'escriptori d'un d'aquests éssers que ens han donat i ens donen tanta vida, que ens han ajudat a conèixer-nos, a ser, a transcendir-nos. Poetes, músics, escriptors, savis, grans per-

sonatges, sants... que ens mantenen viva l'esperança en les possibilitats de l'ésser humà.

La casa d'Etienne de la Boétie, però, no es podia visitar. M'he hagut d'estar una estona davant la mansió, fent cortesia al senyor de Montaigne, que vingué aquí a acompanyar l'agonia i a veure morir en els seus braços l'amic de l'ànima.

Si Dante és pura música i Dickens un líric retrat social, Montaigne és la lucidesa preclara. La intel·ligència, però, no està renyida amb la bondat. Aliades poden fer un bé immens. Montaigne donant la mà a l'amic que moria se'm fa gairebé un sant laic.

ROC-AMADOR

De Souillac estant s'arriba bé a Roc-Amador. Aquesta ciutat fortificada s'enfila per les parets del congost de l'Alzou. Al matí, quan el sol ja s'abat amb força sobre el roquissall de Roc-Amador, tot resplendeix: muralles, torres, portalades, l'altíssim castell. Som a l'esplendor de l'edat mitjana.

Roc-Amador és un centre antic del camí de Sant Jaume de Galícia, una ciutat militar i religiosa. S'hi conserva —diuen— l'estendard que féu guanyar al nostre Pere I —el pare del rei En Jaume— la batalla de Navas de Tolosa, a Jaén. A Pere I li agradava embolicar-se en afers llunyans, bèl·lics i complexos. Per engendrar el rei En Jaume, Maria de Montpeller el va haver d'enredar. Pere I va morir al camp de batalla, després d'una nit boja. Maria de Montpeller és enterrada dins mateix de sant Pere del Vaticà. Quins contrastos! ¿Ara en dirien "família desestructurada"?

De son pare, escriu En Jaume al *Llibre dels feits*: "Nostre pare lo rei en Pere, fo lo pus franc rei que anc fos en Espanya, e el pus cortès, e el pus avinent". I de sa mare: "E nostre Senyor l'ama tant e li dóna tanta de gràcia, que Reina sancta és clamada per aquells qui són en Roma, e per tot l'altre món [...] E jau en Roma, en l'església de sent Pere, prop de sancta Petronilla, que fo filla de sent Pere."

El temple principal de Roc-Amador s'encasta en la roca viva de la muntanya. A l'entrada, clavada sobre els rocs, hi ha Durendal, l'espasa que Rotllà o Rol·lan, nebot de Carlemany, llençà des de Roncesvalls. Diu la llegenda que, volant pels aires, a mans de sant Miquel, es va venir a clavar damunt la pedra de Roc-Amador. I així s'escapolia dels infidels musulmans.

EDAT MITJANA

—Però, vostè s'ho creu, tot això? —em demana un japonès, a qui he facilitat aquestes explicacions davant el ferro clavat a la roca.

—Què vol que li digui? De més verdes en maduren. La nostra edat mitjana fou una època prodigiosa. I, sense

la presència dels prodigis, potser no tindria cap gràcia. Hauríem de fer una història que parlés només del preu del blat, de les pestes i de les condicions de vida dels serfs de la gleba. Fou una època molt bèstia. Potser no tant, però, com el nostre segle XX. El mínim que es podia fer era somiar que un àngel feia volar pels aires una espasa. Que s'endua l'eina de la violència. I, de fet, aquí la té. Sembla que estigui ben encastada a la pedra, no li sembla? Ara que tantes coses noves duren tan poc i passa que t'he vist, aquesta espasa ens recorda que l'imaginari és etern, com la utopia i el desig infinit de l'home. I vostè perdoni aquesta peroració.

El japonès s'ha quedat com garratibat del meu discurs. No sé si m'ha entès. Ens hem dit "saionara" amb reverències recíproques, i ens hem deixat.

Dins del temple, amb la roca viva per paret, uns pintorescos monjos i monges, amb cogulla blanca i mantell blau cel, es preparen per a celebrar un ofici. Són una comunitat mixta? La majoria són joves. No trobo enlloc cap referència per a classificar-los.

La verge bruna de Roc-Amador és d'una bellesa singular, irrepetible. Estilitzada com una escultura de Giacometti. Sembla una imatge torturada, recremada.

És de fusta vella amb làmines d'argent oxidat. Tant antiga que la trobo moderníssima. Com un càntic d'èxtasi de la meua admirada Hildegard von Bingen. Al capdavant, ambdues són del segle XII. Un segle de meravelles.

A migdia, Roc-Amador és ple de turistes. Les tendes de postals i records són plenes de curiosos. Baixem amb l'ascensor de vidre que forada la roca. Després, esglaons i esglaons fins a un prat, ran de l'Alzou. Cridòria de cigales, calor d'estiu. M'ha sorprès no trobar, entre tanta botigueta, cap punt de venda del formatget que pren nom del vilatge, el cabecou de Roc-Amador. De fet, no hem vist cap cabra. Un altre misteri. El nostre segle també té les seves meravelles.

Des de l'impressionant indret de Roc-Amador, els peus en remull a l'Alzou, diem adéu al Carcí, a les seves valls, a la Dordonha i a l'Òlt d'aigües plenes. I a la vila de Caors, voltada de silencis.

Passiu-ho bé, senyora Cavalié i família. Adéu-siau, hostel del Cargol. A reveure, bona gent del mercat, pagesos dels ànecs i les oques, vinyataires de les vinyes polides. Adéu, pàmpols i geranis, vi i formatge, pobles i rius, belles terres del Carcí, "on el sol no escalfa en excés ni amb vehemència".

Cartes a Gwen

Josefina Llauradó

Il·lustració: Rita Culla

«Este libro, por tanto, no pretende ser un comentario literal del de Kant, sino una propuesta de interpretación, incluso a veces, arrancando de su sistema filosófico. Paso a proponer algunas ideas (tal vez) más que, como injertos, quizás como hiedra o liana, se alzan apoyándose en un robusto tronco.»

Jacinto C. Rivera de Rosales, *Kant: la "Crítica del juicio teleológico" y la corporalidad del sujeto.*

h! Gwen, si pogués triar...

Si pogués triar, aniria cap a ell vestida de pluja, amb la dolça aroma dels xuclamels enredada als cabells i amb l'aleteig de la vida espurnejant al pit. Enfoncaria els peus nus en la flonjor de la terra i m'esllavissaria tota, cap a la tèbia pregonesa, per besar-li les arrels.

Si pogués triar, seria una heura abraçada al seu corm i viuria amb ell al cor de l'arbreda. M'adormiria bressada pel batec de la saba i em desvetllaria sentint els refilets llunyans de verdums i cadernerers, i el brunzit de les abelles libant les flors d'englantina a l'ecotò.

¿Quantes vegades t'he parlat dels meus somnis? ¿Quantes vegades t'he pintat amb paraules el paisatge de fades que veig quan desplego les ales de la sensibilitat i em desfaig dels llaços del pensament, com una dona d'aigua es desfaria de les tiges de lligabosc que li subjecten els cabells? Hi ha un rierol d'aigües clares que llisquen alegrement sobre un llit de trucs i cantals, si pares l'orella et semblarà sentir música de picarols; a la riba esquerra, creix un roure pèrol de poderós brancam i, molt a prop de l'aigua, pugen les falgueres, les cues de cavall i tot de flors blanques que engalanen el gemmat mantell herbat. I, saps?, abans em desesperava perquè pensava que el paisatge era dins dels meus somnis, que l'havia creat jo i que per aquest motiu no podria mai arribar-hi. Un indret bonic, preciós, on sembla que m'espera una gran felicitat..., però no hi ha ni corriol ni drecera que m'hi porti.

Gwen, passat l'hivern, vaig començar a llegir un llibre de filosofia i mentre contemplava un esvelt pollanc dibuixat a la portada, un pollancre gavatx, jove, com el que creix al meu jardí, mentre ho feia, vaig tenir la sensació que avançava per entre la brolla alta d'un faldar: bruc, romaní, argelaga, gatosa..., i m'obria camí, a mida que estudiava, cap a l'oníric paratge. Les paraules de la introducció desvetllaren en mi quelcom que dormia: «[...] quizás como hiedra o liana, se alzan apoyándose en un robusto tronco.»

Entrada la primavera, mentre avançava, primer, a empentes i rodolons a través dels viaranys de la filosofia kantiana i, després, quan ja em sentia caminar a bon pas a través de les *Críiques*, em vaig adonar que la vegetació havia canviat: bardisses, xuclamels, grèvols, avellaners... Tot d'una, vaig tenir la certesa que era davant el roure, que havia arribat fins al cor de l'arbreda. Vaig contemplar les corol·les blanques de les flors, les frondes escumoses de les falgueres, els paraigües oberts de les cues de cavall; aigua diamantina, olor bosquina, piuladissa campal..., i una gran felicitat m'envoltà i em va fer plorar perquè vaig tenir la certesa d'assolir un somni.

I endinsant-me en els seus escrits i paladejant els pensaments que enclouen, em vaig sentir com bressada per l'oneig de l'Atlàntic, d'aquell oceà que és teu i que era d'ell, encara que en aquells topants l'anomenin Bàltic i que, banyant les costes d'Escòcia, fou del seu avi, un home profundament arrelat a la cultura celta que va saber transmetre aquesta riquesa al seu nét. Però, quan ell ho explicà, ningú en féu cas. I això que Kant era un home sincer, tothom diu que d'imaginació desfermada i jo afegiria que, almenys durant un període de la seva vida, li agradà jugar amb la gent... Guaita què va escriure el seu alumne i biògraf, Ludwig Ernst Borowski: «Una vegada, davant meu, respongué a una dama que li preguntà per la seva salut, que ell no havia estat mai ni ben bé bo ni ben bé malalt. Primer, perquè sentia un doloret, una pressió sota el pit, a la boca de l'estómac —segons va dir— que no s'aturava mai. Segon, perquè ni un sol dia havia emmalaltit o havia hagut de menester un metge...»

¿Quina mena de dolor era aquest que sentia sota el pit? ¿Estava enamorat, potser? En tot cas no era cap malaltia gàstrica, ja que tenia prou humor per dinar voltat d'amics i per afalagar amb posat adònic tot el ventall de dames desenfeinades de Königsberg. ¿En vols proves? Aquí les tens, del llibre d'Otfried Höffe *Immanuel Kant*: «Malgrat la intensa dedicació de Kant a l'ensenyament i a la investigació científica, aquestes activitats ocupaven tan sols la primera part del dia. L'altra meitat pertanyia a la vida social. Kant ocupava el temps amb els amics i coneguts en el dinar del migdia, jugant al billar i a les cartes, anant al teatre i freqüentant els salons elegants de la ciutat. Era un hoste desitjat per la seva conversa enginyosa i divertida. Maria Charlotte Jakobi, la dona d'un amic banquer i assessor comercial privat, una de les dames més festejades i criticades de Königsberg, va brodar una cinta de daga «per al gran filòsof» alhora que li enviava «un petó de simpatia». En el saló de la comtessa de Keyserling hi havia sempre un lloc reservat per a ell.» Aquest paràgraf acaba amb la transcripció d'una carta: «El senyor magister Kant, era aleshores l'home més galant del món: portava vestits brodats, tenia un missatger de cartes d'amor i era acollit en totes les tertúlies.»

I tot plegat, Gwen, era comèdia, cortina de fum, foc d'encenalls..., perquè quan de veritat es trobà, cara a cara, amb una dona de la qual s'enamorà com un foll, tingué por. Por de què, preguntaràs tu. Por de no estar a l'alçada, Gwen. L'home que tenia la floreixent capital de Prússia oriental als seus peus, tingué la intuïció immediata que aquella dona no en tenia ni per començar amb tot allò que subjuguava a la resta. La contemplà amb deteniment, amb una ombra de tristesa al fons de la mirada, perquè tingué la certesa que el joc havia acabat abans de començar: ell era vell i ella jove. Kant tot i ser una persona coneguda i respectada no tenia la posició de la dama, i, d'altra banda, sabia que encara no havia assolit el cim de la pròpia creació filosòfica i que si es deixava portar per la dolcesa i el caliu que prometien els llaços conjugals, no arribaria mai als propis confins, se'n distreuria de bon grat amb aquelles altres obligacions. Tot plegat va fer que, després d'un llarg silenci carregat d'emocions, li digués mirant-la amb tendresa: «El meu destí és estar enamorat de la metafísica.»

Posteriorment ho va escriure per fer creure a tothom que glatia per aquesta branca de la filosofia. Però, Gwen, ¿saps realment què va fer en pronunciar aquesta frase? Va situar la dona que tenia al davant més enllà del món físic, i, a partir d'aquell instant, es va dedicar a estimar-la des del punt de l'espai-temps on era fins al punt de l'espai-temps on pensava retrobar-la. Estic convençuda que va escriure per a ella les tres *Crítiques* i tota la producció posterior. El que t'explico no és cap ximperia: Kant afirmà que les formes de la sensibilitat són les intuïcions pures, temps i espai, i més endavant postulà la immortalitat de l'ànima com un progrés infinit. Aleshores, si considerem que la sensibilitat forma part de l'ànima, aquesta posseirà les intuïcions pures, temps i espai, que aniran més enllà de la durada d'una vida terrena, llavors no hi ha cap obstacle que pugui anul·lar la possibilitat que ell pensés retrobar la seva estimada en un punt futur de l'espai-temps on van viure.

Però deixem estar la metafísica i ocupem-nos dels meus somnis. Quan vaig haver estudiat la *Dialèctica* de la primera *Crítica*, vaig sentir com si, descalça davant del roure, enfonsés els peus en l'humus i el contacte amb la tebior del sòl em fongués la pell i les dendrites neuronals, i els teixits sanguinis s'alliberessin de la polpa dels dits i, transformant-se en una teranyina d'arrels menudes, s'obrissin pas, entre

motes de terra fosca i humida, cap a la pregonesa, fins arribar a tocar l'àpex del relisser. El contacte entre les arrels provocà una mena de reacció que n'aprimà teguments i afavorí l'intercanvi de sabes. Aleshores vaig escindir-me tota, longitudinalment, des dels turmells, en un munt de tiges arrapadisses d'on brostaren una munió de fulles noves, tendres i llambregants. Empesa per l'hàlit del desig de conèixer que m'encomanà, vaig créixer i em vaig enfil·lar tronc amunt, ben amunt, cap a la capçada, voltant-lo tot, verda i fullosa, abraçant-me fort al seu corm, mentre ell, ardit, m'empresonava les arrels i em nodria.

I, tot d'una, vaig fruitar. Vaig sentir que havia fet una descoberta, que havia arribat allà on ell havia quedat barrat, presoner del seu dèdal, de la grandiosa construcció del seu pensament. I va ser com si veient-lo perdut l'agafés de la mà i li digués: «Vine, vine amb mi, la sortida és en una altra direcció». «No podem conèixer les idees» diu ell. «Però podem intuir-les —dic jo— i trobarem la manera de poder explicar-les sense caure en els paranys que vas assenyalar».

Si sabessis, Gwen, com l'estimo, com he patit per ell veient-lo atrapat dins la seva magnífica construcció... Però clarificar tot això, posar-ho per escrit en un assaig filosòfic és una empresa per a la qual encara no estic preparada. Ara que he conegut els límits del pensament kantià en aquell espai-temps, he abandonat la natura d'heura i torno a ser una noia. Tinc els peus en el flumicell de plata i estic a punt per seguir el seu curs. Vaig descalça i amb les dues mans m'arromango la faldilla frunzida, llarga fins a mitja cama, sembla com si tingués por d'esquitxar-me. Si realment volgués seguir el curs del rierol, ¿no correria adelerada sense pensar en la mullena?

I en comptes de córrer, Gwen, m'estic quieta, aturada i miro enrere, i ¿saps què veig? Veig un cavaller negre, assegut a la sella d'un cavall fosc, em mira però no diu res, ni tan sols es mou. De petita ja el veia i mai he sabut qui era. Ara penso que pot ser ell. Si pogués veure-li els ulls, reconeixeria la mel del seu esguard. L. E. Borowski va escriure: «Kant no tenia uns ulls precisament grans, però sí molt vius i dolços a la vegada. Eren blaus a la qual cosa, no sé per què, li donava una certa importància.» Jo si sé per què, Gwen, jo els vaig veure i ell ho sabia, i sabia que aquella imatge m'hauria d'acompanyar al llarg de les vides, closa, fermada, atresorada entre els plecs finíssims de la sensibilitat i m'hauria de servir d'adalil. Però no és el color dels ulls el que ha de guiar-me, sinó la llum que emmarcaven: la claror de l'ànima blanca del filòsof.

Oh! Gwen, si pogués triar...

Si pogués triar, seria la fada del llac i una nit de lluna deixaria que el vent el vestís amb l'aroma de l'arc blanc. I jo caminaria de puntetes fins al seu flanc i m'enfil·laria al seu darrere, repenjaria el cap a l'esquena del cavaller i li xiuxiuejaria un secret a cau d'orella, un secret que duc escrit al fons del cor i que té prou força com per desfer l'encís que manté Merlí clos.

Saps, Gwen, quan vaig ser a Paimpoint, a la mítica Brocéliande, vaig veure un roser silvestre arrelat a la tomba del mag. T'ho dic perquè sé que t'agraden molt els símbols i segur que trobaràs que té a veure amb tot el que t'he contat.

Una abraçada, amiga, i un petonet per a l'Adrian.

20 anys d'ajuntaments democràtics (1979-1999)

Façana i balcó de l'ajuntament de Castellar amb les banderes espanyola, de la Falange i del Requeté, símbols principals del Movimiento. La foto correspon a la diada de Reis de 1973

Aquesta vegada les “Postals d’ahir” no van gaire enrere en el temps. Només del final de la dictadura militar del general Franco a la commemoració enguany dels 20 anys de nous ajuntaments democràtics.

Volem deixar una referència històrica i documental d’aquest període amb unes quantes imatges que en el seu moment foren importants, tant per als seus protagonistes com per a la comunitat castellanenca. No reflecteixen la nombrosa obra de govern realitzada sinó les campanyes electorals municipals i les persones elegides per a regir el comú de la nostra vila al llarg d’aquests anys. Són testimonis dels alts i baixos, de les giragonses i les fidelitats de la vida política local. Afortunadament prou rica, i gosaria afirmar prou assenyada,

per haver contribuït, entre tots, al desenvolupament social i al progrés que vivim avui. Llàstima que en aquest número d’ARTILLETRES només hem pogut publicar una petita mostra de les nombroses fotografies recollides.

Agraïm la col·laboració de les persones i col·lectius que ens han deixat les fotografies: Jordi Garròs Sampere, Albert Antonell, Manel Fitó, Ajuntament de Castellar, CDC, família Cos, Josep Graells, Vila Hosta, Arxiu d’Història de Castellar.

Albert Antonell
.....

1a legislatura (1979-1983)

.....

CANDIDATURA DE CiU. ELECCIONS MUNICIPALS 1979. D'esquerra a dreta: Josep M. Núñez, Simó Garcia, Josep Ramon Recordà, Josep Sales, Josep Maria Costa, Miquel Pont, Francesc Farriol, Joaquim Escuder, Àngel Aldaz, Joan Avellaneda, Josep Marsol, Sixte Canadell, Francesc Serra, Alfons Gubern, Maria Dolors Cos, Pere Garcia i Joan Montoya.

**ACTE DE CONSTITUCIÓ DEL
PRIMER AJUNTAMENT
DEMOCRÀTIC**

(19 d'abril de 1979)

D'esquerra a dreta:

Enric Mas, Joan Miró,
Francesc Llobet,
Josep Ferrarons, Imma Tort,
Anastasi Miralles,
Antoni Castillero,
Salvador Gàzquez, Miquel Pont,
Joaquim Escuder,
Francesc Farriol, Pere Garcia,
Josep Sales, Josep Ramon
Recordà, Simó Garcia,
Germà Calvo, Tomàs Ferreres.
També hi veiem el secretari
Joaquim Lluch i Anna Maria
Santasuana, funcionària de
l'Ajuntament

**PRIMER ONZE DE
SETEMBRE CELEBRAT
AL CARRER DE LES
ROQUES (1980)**

D'esquerra a dreta:

Enric Mas, Josep M.
Núñez, Jordi Franch,
Salvador Gàzquez,
Francesc Llobet,
Tomàs Ferreres,
Miquel Pont,
Josep Sales,
Josep M. Costa,
Francesc Farriol

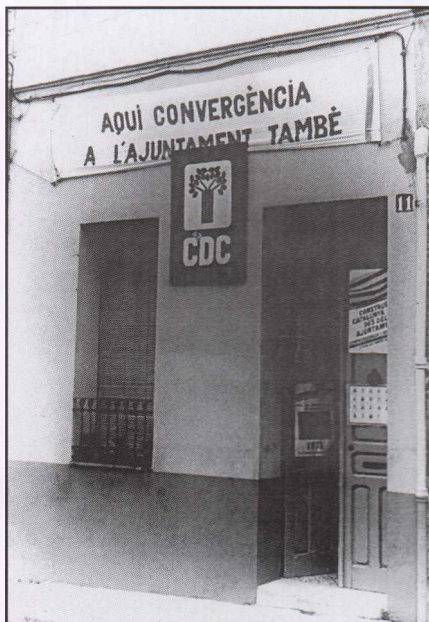

2a legislatura (1983-1987)

.....

ACTE DE CONSTITUCIÓ DE SEGON AJUNTAMENT DEMOCRÀTIC (23 de maig de 1983) En la imatge veiem un sector del consistori cantant *Els Segadors*. D'esquerra a dreta: Josep Arderius, Ferran Sánchez, Josep M. Avellaneda, Fèlix Gubern, Simó Garcia, Imma Tort, Manel Fitó, Ramon Costa, Miquel Pont

Tercer local de CDC (C/ Torras)

Local del PSUC (C/ Barcelona)

Local electoral d'ERC (C/ Torras)

3a legislatura (1987-1991)

.....

**MÍTING DE CIU
A LA
PLAÇA MAJOR**
*D'esquerra a
dreta:*
**Albert Antonell,
Oriol Badia,
Josep Arderius,
Xavier Bigatà**

**DINAR-MÍTING DEL PSC I LES JSC AL PAVELLÓ
JOAQUIM BLUME (1987)**
D'esquerra a dreta: **Manel Fitó, Joan Guàrdia,
Raimon Obiols, Pasqual Maragall, Diana Garrigosa**

**SEGONA VISITA OFICIAL DEL PRESIDENT JORDI
PUJOL**
(22 abril 1989). Detall de l'antiga alcaldia.
D'esquerra a dreta: **Albert Antonell, Jordi Pujol,
Antoni Cruells, Joan Pinyot, Josep Carreras,
Josep Ramon Recordà, Josep M. Company,
Josep Parcerisa**

4a legislatura (1991-1995)

.....

Durant la 4a legislatura el consistori va deixar la històrica Casa de la Vila del carrer major (inaugurada el 1902) per traslladar-se, durant el setembre de 1994, a l'actual seu del Palau Tolrà. Hi veiem dues imatges de plens ordinaris celebrats en els dos salons de sessions. En ambdues fotos falten alguns regidors. Foto de dalt, d'esquerra a dreta: Tomeu Calafell, Jordi Permanyer, Francisco Borrego, Patricio Mercado, José Rodríguez, Pilar Llaquet (tapada), Josep M. Serra, Lluís M. Corominas, Albert Antonell (tapat), Josep Carreras, Josep Ramon Recordà, Joan Fusté, Antoni Mora, Joan Ventura.

5a legislatura (1995-1999)

.....

IMATGES DE LA CAMPANYA ELECTORAL
MUNICIPALS' 95

ACTE DE CONSTITUCIÓ DEL CONSISTORI CORRESPONENT A LA 5a LEGISLATURA (17 de juny de 1995)

D'esquerra a dreta:

Josep Rodés, Josep M. Gallés, Jordi Permanyer,
Francesc Deu (tapat), Enric Falgueres,
Rosa Massot, Albert Alfonso, Pilar Llaquet,
Lluís Corominas, Ramon Casadesús, Joan Fusté,
Anna Llobet, Gemma Perich,
Josep M. Serra (tapat), Antoni Mora,
Dolors Ustrell, Manel Martín
Secretari: Juli Boadella

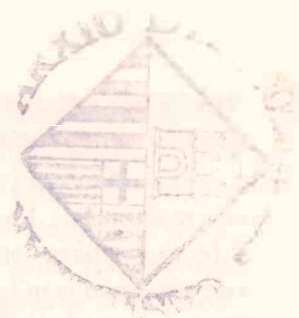

gent **D'** aquí

4

Miquel DescLOT

- Miquel DescLOT (Barcelona, barri del Clot, 1952) és el pseudònim literari de Miquel Muñoz i Creus.
- Llicenciat en Filologia Catalana, ha exercit durant molts anys de professor de llengua i literatura catalanes, i en l'actualitat és escriptor professional.
- DescLOT està considerat un dels millors traductors catalans actuals, com ho avalen els nombrosos premis literaris obtinguts, tot i que la seva obra més ambiciosa i extensa en aquest camp encara no s'ha editat: el 'Cançonier' de Petrarca, que DescLOT voldria tenir enllestit per al 2004, en el 700è aniversari del naixement del gran poeta italià.
- DescLOT és també un líric culte i exigent que, tanmateix, ha conreat amb èxit la poesia popular i la dedicada als infants, els grans abandonats per la nostra tradició literària.

(Foto: Toni Vidal)

- Des de la seva talaia del carrer del Retir, contempla la societat i la llengua catalanes i es mostra crític i pessimista sobre el nostre futur col·lectiu.
- Tanmateix, DescLOT és un treballador incansable, convençut que la poesia és una cosa prou important per dedicar-hi tota una vida.

Josep Ramon Recordà

**Vas néixer a Barcelona, al barri del Clot, el 1952.
Explica'ns els records de la teva infantesa.**

—La infantesa justament és l'època que recordes més malament... En alguna poesia que he escrit sobre el fet de ser pare deia que m'adono que la infantesa la visc ara, quan ja m'han passat llargament els anys. Visc una infantesa de segona mà, la dels meus fills. La infantesa sempre ha estat per a tothom el paradís perdut de la vida humana, però aquest paradís perdut el pots pensar mirant enrere o bé endavant, i jo encara miro endavant.

Vas estudiar el batxillerat superior als Jesuïtes de Casp...

—Sí. Vaig fer el batxillerat elemental als jesuïtes del Clot, “els jesuïtes dels pobres”. Aquests jesuïtes ens encaminaven cap al món laboral, ens instruïen perquè fóssim delineants, pèrits, administratius... Fèiem un batxillerat diferent, no era l'elemental, com tothom, sinó l'anomenat batxillerat laboral, per tant jo no vaig fer mai, per exemple, llatí. Com que a mi m'anaven bé els estudis, els mateixos “padres” em van recomanar que anés a fer el batxillerat superior als jesuïtes de Casp, ja que ells no el feien al Clot perquè no estava previst que els fills dels treballadors seguíssin estudiant. Això per a mi va ser un xoc molt fort, pel contrast social. I una altra cosa curiosa que em va colpir va ser adonar-me que entre els nois del Clot hi havia més conscienciació que entre els de Casp, més infantils i immadurs. Els nois del Clot tenien una major maduresa personal que els fills de les cases bones de Barcelona, en general més infantils i consentits.

¿Podem dir que va ser en aquesta època que et comences a interessar per la literatura i la poesia?

—Quan tenia 9 anys, a l'escola em van donar per recitar, en una d'aquelles típiques festes de final de trimestre, una antologia de poesia castellana, i a casa meva quan van veure allò em van suggerir que demanés permís per recitar alguna poesia en català, i en vaig poder triar una de Maragall. Als professors els va semblar bé, de manera que va ser el meu primer recital poètic. Els va agradar tant que a partir d'aleshores em vaig convertir en el recitador oficial de l'escola. Quan feia el batxillerat elemental, vaig tenir de professor l'Ernest Udina, que després es va dedicar al periodisme —era un professor de literatura rutinari—. Un dia que no va poder venir va enviar com a substitut un jesuïta jove, l'Ignasi Riera, que, en lloc de clavar-nos la pallissa del manual de don Guillermo Díaz Plaja, ens va llegir i comentar un parell de poesies de Maragall. Per a mi allò va ser tot un descobriment que ja no he oblidat mai més. Un altre factor determinant va ser el moviment de la Nova Cançó, que impulsava la difusió de poesies catalanes. De l'escola de Casp recordo l'Alfred Badia,

que ens feia literatura catalana fora d'hores. Un dia ens va fer llegir en veu alta l'*Odissea* d'Homer traduïda per en Riba als quatre o cinc alumnes —no n'érem més— i recordo que em va dir que jo llegia molt bé. Quan vaig arribar a casa vaig dir als meus pares que em compresin aquella *Odissea*, un llibre que tinc, doncs, d'ençà dels meus 15 anys... A 6è de batxillerat vaig adonar-me que jo no havia d'anar per químic sinó que m'havia de decantar cap a les lletres.

El 1969 comences la llicenciatura en Filologia Catalana. ¿Què et va suposar el pas per la Universitat?

—Vaig tenir la mala pata d'ensopegar aquell famós pla Maluquer que oferia assignatures esparses que podies escollir lliurement. Aleshores a cada classe et trobaves amb alumnes de cursos diferents, de manera que no tenies gens clar el sentit de grup. Tanmateix hi vaig trobar molts dels companys de generació literària: Maria Mercè Marçal, Ramon Pinyol, Jaume Medina, Jaume Cabré, Josep Albanell... De bons professors només en destacaria dos o tres, en Joan Solà, a qui vaig tenir dos anys fent llengua, en Gabriel Ferrater, que venia quasi clandestinament, i en Miquel Coll Alentorn, que també ens feia una assignatura clandestina que no comptava ni per al currículum. La universitat sota el franquisme vivia una vida molt difícil.

En plena adolescència, als 18 anys, guanyes el premi Amadeu Oller i pots publicar el teu primer llibre de poesies, *Ira és trista passió*. ¿Què volies expressar en aquell primer poemari?

—No ho sé ni jo. Aquest llibre va sortir quasi per casualitat. Quan entro a la Universitat ja tenia els tres títols de professor de català que hi havia, els dos que atorgava l'Òmnium Cultural i el de la Diputació de Barcelona. Als professors de català ens van oferir uns cursos extres, anomenats Aula Fabra, al CICEF, i cada setmana ens feien conferències sobre llengua i literatura. A la sortida d'una d'elles, algú hi va deixar les bases del premi Amadeu Oller, que deien que el premi consistia en l'edició del llibre. Vaig pensar que per provar-ho no hi perdria res, i tot i que amb divuit anys —quan es publica en tinc dinou— pensava que no el guanyaria, vaig anar a casa, vaig passar a màquina els millors poemes que tenia escrits d'anys anteriors i el vaig presentar conscient que era un llibre molt barrejat però que podia ser una bona manera perquè la gent del gremi se'l llegissin i em poguessin dir alguna cosa. Vaig triar per títol aquell vers de Ramon Llull “Ira és trista passió” perquè com que amb el franquisme passàvem una època de protesta i rebel·lia, semblava que el més rebel i irat era el més trempat i eixerit de tots. En canvi jo això ho sentia d'una altra manera. Per a mi la rebel·lia es traduïa d'una forma diferent. Quan entro a la

universitat, a les tardes ja començo a fer classes en horari lectiu a la mateixa escola del Clot. Era la meua manera de socavar la dictadura. La meua militància antifranquista no era ni la garrotada seca, perquè no va amb el meu temperament, ni la militància política, perquè em produeix repugnància l'adoctrinament, és a dir haver d'acceptar un pensament oficial: "el partit diu tal cosa, per tant l'has de defensar". Això no m'ha entrat mai al cap. Una de les primeres coses que em va dir en Foix, a qui vaig conèixer molt aviat, l'any 1970, és que "un escriptor sempre ha de pensar per ell mateix, sense concessions ni renúncies". També creia, és clar, que davant d'aquella dictadura s'havia de fer alguna cosa, i la meua oposició va ser estudiar als matins i a les tardes fer classes de català als nanos de l'escola. I estic content d'haver-ho fet perquè crec que hi van aprendre alguna cosa. Un dels alumnes d'aquella època ha estat un premi Sant Jordi, Agustí Alcoberro. El vaig tenir cinc anys, de 1r a 5è de batxillerat.

Després vas entrar en contacte amb una colla de poetes joves, el grup de Llibres del Mall, que va suposar un trencament amb la poètica dominant perquè reivindicàveu altres estètiques i altres poetes...

—Mira, fa riure, però quan em van donar el Premi Amadeu Oller, aquell dia la presentació de l'acte la va fer en Joan Colominas, metge, poeta i activista catalanista, i va llegir un manifest editat en forma de pasquí que anava en una direcció estètica oposada a la que defensava el llibre guanyador, perquè en Colominas hi propugnava la militància de la poesia, la poesia com a arma política... I nosaltres el que defensàvem és que la poesia no és cap arma sinó una art expressiva i prou. El poema és un objecte literari i per tant lingüístic. La poesia ha de ser, per damunt de tot, matèria lingüística. Una de les coses que va redescobrir la nostra generació és que la poesia és matèria, com passa en qualsevol altre art, i no pas sentiments, com proposava la poesia compromesa dels anys seixanta i també la de molts poetes d'ara, molts dels que fan l'anomenada poesia de l'experiència —Brossa en deia "poesia de confessionari"—. Sembla que ara la poesia s'hagi de fer amb sentiments. Doncs no, la poesia es fa amb llengua i per tant amb un coneixement de la matèria molt refinat. Perquè l'emoció no es transmet amb les paraules de les nostres converses, sinó amb una llengua manipulada per sorprendre, per emocionar, per comunicar.

¿Quins van ser els teus mestres en poesia?

—Mestres en el sentit de poetes que m'han ajudat molt, jo diria potser dos noms, J.V. Foix i Agustí Bartra. Ja sé que la meua poesia no s'assembla a cap dels dos (potser, però, més a la d'en Foix que a la d'en Bartra), però en canvi a aclarir conceptes i tenir idees clares

sobre el que estava fent, m'hi van ajudar molt tots dos. D'una manera diferent, en Bartra més generosa, més disposat a escriure sobre el que jo li demanava. En Foix d'una forma més distant però efectiva, i també a través de la seva obra. Bartra a mi em va donar moltes coses bones, com per exemple la consciència de la dimensió ètica de la poesia, en en Foix hi prevalia més la dimensió estètica. A la resta de companys de generació els va influir més Brossa que no Bartra. Buscaven en aquests poetes un revulsiu estètic, i jo en canvi amb en Bartra hi vaig trobar un revulsiu més ètic, i trobo que a mi em va anar bé, em va ajudar a entendre altres coses.

Si alguna persona de Castellar interessada per la poesia et preguntés quins són els poetes que hauria de llegir per tenir una bona panoràmica de la història de la poesia catalana, ¿quins autors li recomanaries?

—Començaria pels trobadors, per Guillem de Berguedà. De Ramon Llull —que és un monstre de la literatura, és el nostre Shakespeare—, autor de molts llibres en prosa però també de poesia, li recomanaria la seva poesia mètrica però també el *Llibre d'Amic e Amat*. Després arribaríem a Ausiàs March, potser el més gran poeta que hagi donat la llengua d'aquest país i també una de les primeríssimes veus poètiques del món en la seva època. De l'anomenada Decadència recomanaria Francesc Vicenç Garcia, el Rector de Vallfogona. Després saltaria a la Renaixença i proposaria Verdager però també Àngel Guimerà, que se'l té injustament oblidat. En Carner n'era un gran defensor però no se li ha fet mai gaire cas. Després recomanaria el Maragall essencial, perquè si bé a vegades és irregular i amb un ofici una mica tosc, és un poeta importantíssim en l'evolució de la poesia catalana moderna, ja que ell és qui de debò introdueix el Simbolisme a Catalunya i també el Romanticisme alemany. I no em descuidaria els mallorquins Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera. Després de Maragall ja ve la generació d'en Carner, una de les primeríssimes figures de la nostra poesia. Jo no em cansaria mai de llegir-lo perquè és una lliçó d'ofici i d'intuïció, és un goig permanent. Després

«Una de les coses que va redescobrir la nostra generació és que la poesia és matèria, com passa en qualsevol altre art, i no pas sentiments»

jo no oblidaria mai de recomanar un gran amic de Carner que és Guerau de Liost, un poeta de primeríssima magnitud que també està mig oblidat pels editors. Error greu perquè en sabia molt. Tot seguit passaria ja a la generació d'en Riba i J.V. Foix. Al costat d'aquestes dues grans figures torrejants, jo recomanaria també Salvat-Papasseit i Josep M. de Sagarra, i sobretot Pere Quart, un autor que té molt per donar, amb una veu moral molt forta, i que a més escrivia amb una llengua molt refinada. També recomanaria Bartra perquè aporta coses saludables que vénen del Modernisme i també del Romanticisme germànic i nord-americà. Aporta un aire nou. *La Rapsòdia de Garí*, la *Rapsòdia d'Ahab*, *Els gegants geomètrics*, són d'una gran originalitat i intensitat expressiva. D'aquesta generació també m'agrada molt en Màrius Torres, un magnífic poeta. Recomanaria així mateix antologies de Vinyoli i Brossa, aquest últim un autor irregular però que a mi sempre m'estimula. Hauria d'haver cremat moltes coses. En Foix sempre m'ho deia: "He publicat molt però encara he cremat més. Jo no publico tot el que escric, hi ha coses on investigo i assaio que si no em surten bé les llenço". En Brossa feia igual però no llençava res, tot ho publicava. Tanmateix, quan Brossa hi toca és molt interessant i atractiu, amb un món imaginatiu per a mi molt estimulants. Després passaria a Vicent Andrés Estellés degudament esporgat, perquè li passa com a Sagarra i Brossa, que no llencen mai res, cosa que és un gran pecat, però quan hi toca t'adones que és un poetà. Hi ha altres poetes que també em semblen molt bons però no imprescindibles, com ara Marià Manent, Josep M. López-Picó, Josep Palau i Fabre, Salvador Espriu i Gabriel Ferrater. Finalment, Martí i Pol, que també ha escrit molt. Per a mi els seus anys més interessants són els que van del 1955 fins al 1980, que és quan aporta coses noves al panorama poètic català. Després s'ha anat repetint.

I dels poetes d'ara, ¿quins ens recomanaries?

—Se'm fa difícil de contestar perquè la poesia d'ara no la segueixo d'una manera sistemàtica. Un poeta que llegeixo sempre, però, és en Feliu Formosa perquè no em decep mai, sempre em sorprèn i m'estimula. La veritat és que el panorama poètic no m'entusiasma gaire en aquests moments. Tanmateix, sempre hi ha sorpreses, com ara el nostre amic Josep-Ramon Bach, autor de *L'ocell imperfecte*, que és un llibre bellíssim, molt personal. Davant de tanta poesia de confessionalitat, que deia en Brossa, em sembla una obra refrescant.

I pel que fa a la poesia estrangera, ¿quins autors consideres essencials?

—Per començar, Homer, un poeta inesgotable, que cada cop que el rellegeixo el trobo fresc com si no l'hagués llegit mai. Tant la *Iliada* com l'*Odissea*. Dels tràgics no em deixaria mai Èsquil i Sòfocles. Dels llatins,

«És un error que un poeta publiqui tot el que escriu.

S'han de llençar moltes coses i saber seleccionar»

Horaci, Ovidi i Catul. De l'Edat Mitjana triaria alguns dels trobadors provençals perquè són els inventors de la poesia neollatina, que tot Europa copia. Després me n'aniria a la poesia italiana, Dante i Petrarca, i el francès François Villon. Del Renaixement recomanaria Shakespeare, és clar. Pel que fa al Barroc recomanaria Góngora i John Donne. Després ja saltaria al Romanticisme, un moviment poètic essencial amb grans noms en totes les cultures: Leopardi a Itàlia; Goethe i Hölderlin a Alemanya; Blake i Keats a Anglaterra; Puixkin a Rússia. A França hi ha un rebrot del Romanticisme a finals del segle XIX, que és el Simbolisme, que dona grans poetes: Baudelaire, Mallarmé, Rimbaud i Verlaine. Del Simbolisme alemany caldria destacar Rilke, de l'anglès, Yeats, i a Rússia, Alexander Blok. Del nostre segle hauríem de destacar Thomas Hardy, que va influir en Carner, T. S. Eliot, Apollinaire, Montale, Ungaretti i els castellans Antonio Machado, Juan Ramón Jiménez i Jorge Guillén, més que no pas el mateix Lorca, que crec que han inflat massa.

Tot i que has publicat poesia, llibres infantils, prosa diversa i múltiples traduccions, tu et consideres per damunt de tot poeta. ¿Tanta força té la poesia com per dedicar-li una vida?

—Mira, sí. Fa dos dies estàvem dinant amb l'Isidor Cònsul, director literari de Proa, i en Rossend Arqués, professor i italianista, que em va fer la presentació del llibre *Saps la terra on floreix el llimoner?*, un recull de 107 poemes de Dante, Petrarca i Michelangelo, i en un moment determinat l'Arqués em va dir: "La poesia és el més important del món, jo n'estic convençut". Jo també n'estic, és clar, tot i que quan surto al carrer em cau l'ànima als peus. Jo no escric poesia constantment perquè he de fer altres coses per guanyar-me la vida, però sempre tinc la necessitat d'estar en contacte amb el material poètic, i per això faig traduccions de poesia. Quan tradueixo Petrarca, que és una cosa difícilíssima, molta gent deu pensar que sóc un foll de dedicar tants esforços a una cosa que m'agrairan només tres persones en tot el país, si és que hi arriben. Tanmateix, hi aprenc moltíssim i penso que la poesia que tradueixo pot fer servei als altres.

Has traduït molts autors italians, anglesos, francesos i també russos, japonesos... com ara Blake,

Dibuix de Ricard Marlet

Ricard Marlet

Breu notícia biogràfica

Joan Blanquer i Panadès
.....

Ricard Marlet i Saret va néixer a Sabadell el dia 25 de setembre de 1896 i morí a Matadepera el 8 de juny de 1976. Era el tercer fill de Llorenç i de Sabina, el pare teixidor d'ofici i la mare carnissera. Cursà estudis primaris al Col·legi dels Germans Maristes de Sabadell del qual fou un alumne —segons deia ell mateix— “ni bo ni dolent”. Sembla ser, però, que no sentia pas gaire afecció per l'assignatura que llavors es deia aritmètica i, en canvi, acusava una notòria inclinació per la de dibuix. Els seus llibres d'estudi eren plens d'il·lustracions fetes per ell mateix mentre el mestre devia explicar gramàtica o història. I fins i tot es complaïa creant les postals que escrivia als seus amics. De jovenet, doncs, ja va demostrar sentir-se atret poderosament per tot allò que d'una manera o altra representava una inquietud artística. D'ací la seva incorporació a un grup de lletraferits que es reunien periòdicament a casa d'un conegut metge sabadellenc, Francesc de P. Bedós, altrament wagnerià i protector del pintor Gimeno. Ho feien per llegir versos propis i de poetes ja consagrats sota el nom de *Colla dels rapsodes*. Actuaven sovint al Centre Català de Sabadell i fins i tot alguna vegada a l'Ateneu Barcelonès.

Havia, però, de guanyar-se la vida, i així va començar a treballar en un negoci familiar, per bé que no arribà mai a fer gaire de bon grat les tasques administratives i comercials que li eren assignades. Al contrari, el seu desig de creació artística l'impulsava a provar el gravat sobre fusta —primer amb estilet i després amb burí—, d'antuvi tallada pel llarg (així realitzà, l'any 1918, la que havia de ser la seva primera xilografia: *Ballarina tocant la flauta*, cat. 70), i finalment, per testa, procediment que continuà emprant sobre fusta de perera i de cirerer i, amb preferència, de boix. El seu primer gravat al boix, faceta artística que li havia de donar un singular renom fins al punt de ser considerat el millor gravador del país, va ser una caplletra —una “N” — realitzada l'any 1919 (cat. 71).

La seva vocació d'artista, cada vegada més arrelada, li feia trobar cada dia més insuportable la feina del negoci familiar i d'ací que l'any 1932 arribés a prendre la decisió d'abandonar-la radicalment per a dedicar-se d'una manera total a allò que constituïa la seva màxima aspiració: cultivar exclusivament l'art. Va ser, sens dubte, una decisió que no fóra exagerat de qualificar d'heroica perquè s'havia casat pel juny de 1923 amb Carme Barrera i tenia ja aleshores tres fills, el més gran dels quals no havia complert encara els set anys.

La circumstància d'ésser amic, per afinitats artístiques, amb Antoni Oliver, germà del poeta Joan, propicià aviat la seva integració a la Colla de Sabadell —constituïda per Francesc Trabal, Joan Oliver, Armand Obiols, i altres intel·lectuals sabadellencs— que tanta importància tingué per a la vida cultural de Sabadell en els anys vint i trenta. Ricard Marlet hi va contribuir amb realitzacions singularment remarcables. Tots els impresos editats per la “Colla” —els programes de l'Associació de Música i els llibres de la col·lecció La Mirada, per no esmentar-ne d'altres— duïen el seu segell inconfusible, és a dir, els seus gravats al boix.

Va ser professor de l'Escola Industrial i d'Arts i Oficis, on impartí l'assignatura de Dibuix al Natural durant dos cursos, havent creat anteriorment una escola de dibuix pròpia que havia batejat amb el nom de Sant Lluc, la qual va mantenir fins a l'any 1936. Durant la

Guerra Civil espanyola va ser també professor de Treballs Manuals a l'Institut-Escola Cossío, creat per la Generalitat de Catalunya a l'edifici dels Pares Escolapis de Sabadell.

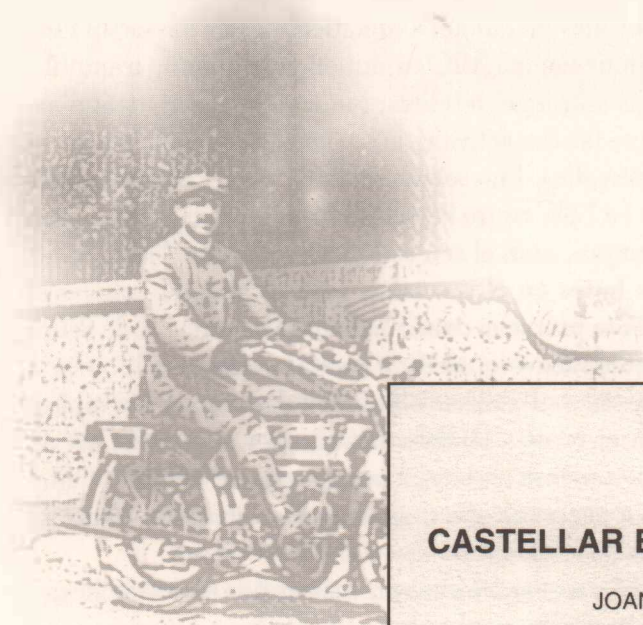
Des del 1929 es traslladava cada any amb la família a Matadepera per passar-hi l'estiu, i a partir del 1936 s'hi instal·là definitivament. Allí, en aquell poble petit, tranquil i alegre, havia d'atènyer la pau d'esperit necessària per a relitzar plenament el seu ideal d'artista. Fou, sens dubte, en aquest període que la seva activitat, així com el resultat de les seves inquietuds creatives van assolir les cotes més altes. I no solament amb gravats al boix, en els quals excel·lia, sinó amb pintures al fresc i a l'oli, coure repussat, escultura, retaules, coles de guant, ceràmiques, cera fosa... i tot, sempre, amb el seu estil personalíssim. Treballador pacient però infatigable, passava llargues hores en el seu taller amb el burí, el llapis o el pinzell a la mà, per bé que es mostrava tothora propici a deixar la feina si es tractava de rebre —i ho feia sempre amb una cordialitat autèntica— qualsevol amic o conegut que anés a veure'l. Per tal com tenia el més alt concepte de l'amistat i li abellia de cultivar les moltes amistats de què gaudia, mai no mostrava ni la més mínima contrarietat si es tractava de testimoniar-ho. I, d'altra banda, si en una conversa s'al·ludia ocasionalment alguna realitat desagradable d'un amic comú s'afanyava a intervenir dient quasi amb to de prec: "Posem-l'hi com un defecte?"

Pulcre, discret i singularment sensible, es caracteritzava, a més, per una senzillesa i una bonhomia no gens artificials. Era, altrament, un home profundament i sincerament religiós, d'un franciscanisme autèntic, capaç de comprendre i estimar tothom generosament, i fins i tot quan, alguna vegada, amb un sentit molt agut de l'humor, ironitzava, la seva ironia era, a més de subtil, d'una absoluta bona llei, mai feridora.

Com a bon franciscà, era senzill i humil. Treballava intensament i silenciosa pel simple goig de servir el seu ideal d'artista, sense importar-li gaire si la crítica s'ocupava o no d'ell o que algú pogués preferir coses —així ho deia— "més d'avui". Ni tan sols sentia la temptació d'exposar les seves obres; més aviat si algú li ho havia suggerit més d'una vegada ho havia rebutjat, i sempre amb la més profunda i sincera convicció. Una sola vegada —l'any 1943— i per circumstàncies especialíssimes, va accedir que fossin exposats a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell uns frescos sobre plaques de fibrociment amb el veïnatge de diverses obres de l'escultor Manolo Hugué. I tanmateix acudia a visitar les exposicions d'altres artistes sempre i només quan, això sí, considerava que valia la pena. Perquè si era exigent i rigorós amb ell mateix, també ho era amb els altres. Després de tot, no s'havia cregut mai un geni per tal com ell mateix deia que de genis n'hi havia hagut i n'hi havia ben pocs.

I així feia la seva via, sense ambicionar ni una engruna de glòria, sense perseguir altra cosa ni sentir altre desig que no fos el de fer sempre la feina ben feta, i cada dia més ben feta, amb la més absoluta honestetat, mentre la seva ciutat nadiua semblava ignorar-lo, de la mateixa manera que, massa enfeinada o massa poruga, semblava ignorar els altres homes d'aquella Colla de Sabadell de la qual ell va formar part.

Recordo que va ser a mitjan any 1976 que la Fundació Bosch i Cardellach, adonant-se de com era de lamentable el silenci que mantenia la ciutat sobre l'obra artística de Ricard Marlet, havia projectat de reunir-ne pel seu compte una mostra antològica i exposar-la al públic bo i confiant a Joan Oliver la glossa de la personalitat humana de l'artista. Inesperadament, però, poc temps després, la mort havia de frustrar la realització d'aquell projecte i allò que havia de constituir un acte de relleu ciutadà va reduir-se a un acte íntim de l'entitat sobre la base d'una emocionada evocació de Ricard Marlet que en féu un dels seus membres.

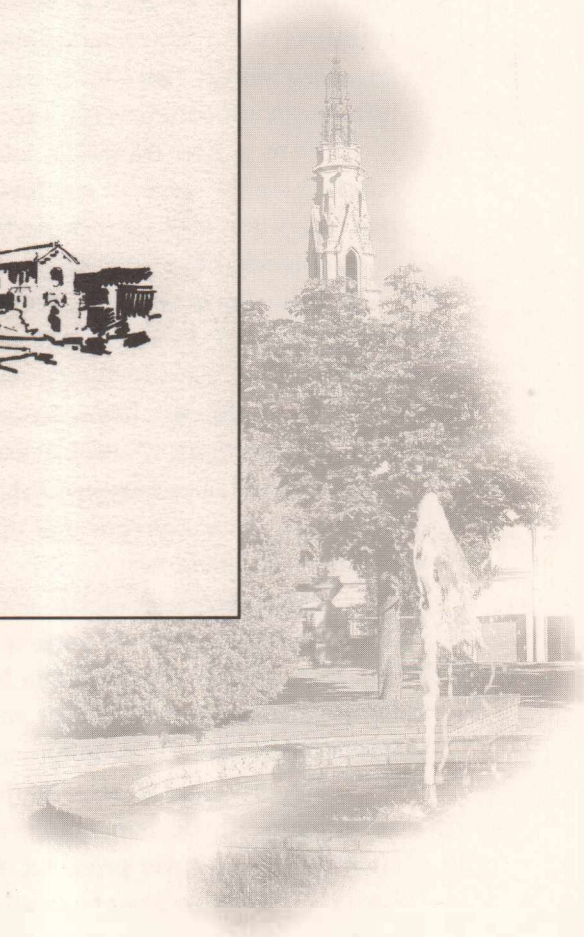
CASTELLAR EN EL MEU RECORD

JOAN BLANQUER

**Un llibre que no
pot faltar
a la vostra
biblioteca**

**El trobareu a les llibreries
de Castellar**

Ajuntament de
Castellar del Vallès

Us desitgem una molt bona
FESTA MAJOR
1999

CTRA. SENTMENAT, 80
Tels. 93 714 30 18 - 93 714 30 78
Fax 93 714 20 96
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

CARNICÉ

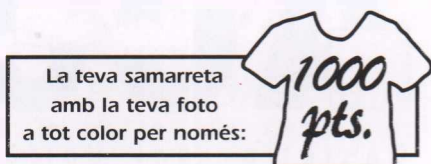
Del 3 al 19 de setembre de 1999

Sala d'Exposicions
WATTS·ART

Feiners, de 2/4 de 7 a 2/4 de 9 de la nit
Festius, de 12 a 14 i de 18 a 21 h
Sant Pere d'Ullastre, 9 - Tel. 93 714 55 71
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

COPISTERIA

— CASTELLAR —

**FOTOCÒPIES EN B/N I COLOR
INVITACIONS PER A CASAMENTS,
BATEIGS I COMUNIONS
PLÀNOLS I PLASTIFICACIONS
ENQUADERNACIONS
SERVEI DE FAX
AUTOSERVEI (5 Ptes.)**

Major, 12 - Castellar del Vallès - Tel. 93 714 46 67

LI COMPRA EL SEU IMMOBLE

**SERIETAT, GARANTIA, SEGURETAT,
EXPERIÈNCIA, EFICÀCIA,
PROFESSIONALITAT**

**No són paraules, són fets!!
I si no truqui:**

93 714 47 47

**Euollar -Ctra. Sentmenat, 48- Castellar del Vallès
<http://www.euollar.com>**

**JOSEP A. RODRIGUEZ
ROGER DE LLURIA, 4
Castellar del Vallès**

**7143115
929813567**

Corbats d'alumini,
portes, persianes,
mampares de bany,
vidre amb aïllament tèrmic

**construcciones
Antonio Ramírez, s.l.**

Ctra. de Sentmenat, 74, baixos
08211 Castellar del Vallès
Tel. i Fax 93 714 61 55 - Mòbil 929 72 69 69

AMIGÓ
MATERIALS PER A LA CONSTRUCCIÓ

Ceràmiques i gres
Dissenyem el seu bany per ordinador
Hidromassatge i hidrosauna

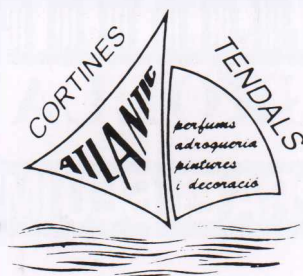
Carrer Itàlia, s/n - Tel. 93 714 74 04 - Fax 93 714 52 21
Pol. Industrial Pla de la Bruguera - 08211 Castellar del Vallès

- Bets i fils, botons, entre teles, *hombres*, agulles...
- Llenceria íntima per a la dona
- Moda bany
- Roba interior per a nadons, nens, dona i home
- Regals i complements

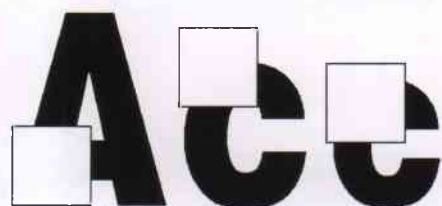
**Sala Boadella, 25 - Tel. 93 714 79 02
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS**

ATLÀNTIC

Carrer Major, 120 - Tel. i Fax: 93 714 78 03
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

a s s o c i a c i ó
c o m e r c i a n t s

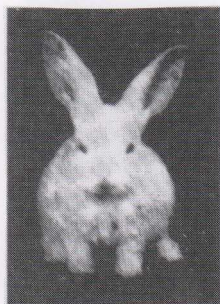
Castellar del Vallès

Rascuet

casa **Jordi**
Germans Masaguer, S.L.

Joieria - Rellotgeria - Objectes regal

Barcelona, 11 - Tel. 93 714 55 95
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Bar-Restaurant

FRUTOS

CASA PIONERA
DEL
CONEJO AL AJILLO

Lleida, 12 - Tels. 93 714 64 49 - 93 714 26 31
CASTELLAR DEL VALLÈS

CAL SANS

Sant Jaume, 17 - Telèfon 93 714 53 40
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

SERVEI A
DOMICILI

Tel. **93 714 33 77**

NUVIES

V. Sant Esteve, 112-120

Tel. 93 714 47 60

CASTELLAR DEL VALLÈS

IMMOBILIÀRIA / ENGINYERIA / CONSTRUCCIÓ
C/ Clavé, 7 - Tel. 93 714 52 85 - Castellar del Vallès

F L O R S

Castellar del Vallès

Tel. 93 714 21 93

Castellà Canudas

LLUM - FORÇA - AIGUA - CALEFACCIÓ

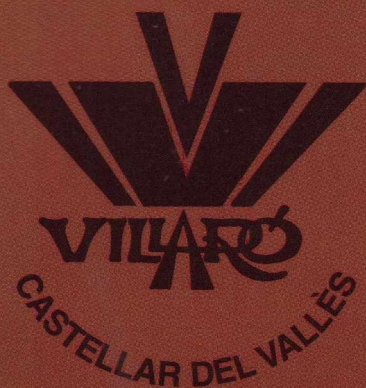
Clavé, 11 D - Tel. 93 714 59 06
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

DE COLOR VERD, S. L.

Jardineria i paisatgisme

Ctra. de Prats, Km 8,8 - Apartat de Correus, 63
Tel. 93 714 30 67 Garden - 93 714 75 07 Particular
608 35 18 06 Mòbil - 08211 Castellar del Vallès

Us convidem a viatjar amb nosaltres...

Sala Boadella, 3 - Local 1
Tel. 93 714 20 00 - Fax 93 714 22 76
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

F A R M À C I A

DOLORS ROS

AVDA. SANT ESTEVE, 71 - TEL. 93 714 50 25
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

AUTOSERVEI
SANT
ESTEVE

«La botiga del astell»

Av. de Sant Esteve, 19 - Tel. 93 714 58 89
08211 Castellar del Vallès

MARIA CARME

Girbau

Bijuteria - Complements - Regals

Passeig, 87 - Tel. 93 714 27 81 - Castellar del Vallès

ELECTRÒNICA MTV

SERVEI TÈCNIC TV color - Vídeo - Hi-Fi (totes marques)
DISTRIBUÏDOR OFICIAL DE:

 MoviLine

 MoviStar

Venda i recàrrega de targetes actives

INSTAL·LADOR
OFICIAL DE:

Informàtica, accessoris, recanvis, reparació d'ordinadors i monitors
Barcelona, 12 - Tel. 93 714 22 53 - Castellar del Vallès

AUTOVAT, S.A.

SERVEI OFICIAL

OPEL

Exposició i vendes: Dr. Pujol, 2 - Tel. 93 714 87 53
Taller: Terra Alta, 11 (Can Carner) - Tel. 93 714 33 85
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

TALLER VILA CLARA, S. A.

Agència **RENAULT**

Passeig, 72 - Francesc Layret, 41
Tels. 93 714 51 91 - 93 714 24 38 - Fax 93 714 86 52
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

AUTOCARS

Raya

SERVEIS DISCRECIONALS, EXCURSIONS
SERVEIS A FÀBRIQUES I COL·LEGIS

Sala Boadella, 3 - Local 1
Tel. 93 714 20 00 - Fax 93 714 22 76
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Pâtisserie Andreu

Major, 54 • Tels. 93 714 54 38 - 93 714 28 20
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

JUGUETS - ESPORTS - PAPERERIA
TROFEUS ESPORTIUS - REGAL INFORMAL

STOP

Major, 56-58 - Tel. 93 714 60 55
Ctra. Sentmenat, 78 - Tel. 93 714 28 74
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Cal Sala
l'autoservei

Ctra. de Sentmenat, 29 - Tel. 93 714 59 34
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Tintoreria i Bugaderia

**SANT
ESTEVE**

Horari: De 7.30 a 20.30 h. Dissabtes: de 8 a 14 h
Av. Sant Esteve, 76 - Tel. 93 714 74 13
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

MARTIN-ESTANC

TABAC - DIARIS - OBJECTES DE REGAL

Av. Sant Esteve, 29 - Tel. i Fax 93 714 59 72
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

CM62
INFORMÀTICA

**TOT
PER A LA
INFORMÀTICA**

Connecta-t'hi!!

www.castellar.com/cm62
e-mail: cm62@redestb.es

Carrer Major, 62 - Tel. 93 714 66 66
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

**Centre Dietètic
i Nutrició**

TOT EN ALIMENTS NATURALS,
INTEGRALS I HERBORISTERIA

Av. Sant Esteve, 21 - Tel. 93 714 58 89 - CASTELLAR
Cremat, 11 - Tel. 93 788 54 32 - TERRASSA

PERARNAU
Assessoria

ASSESSORAMENT D'EMPRESES
FISCAL - LABORAL - COMPTABLE

Montcada, 21
Telèfon i Fax 93 714 84 02
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

**MOBLES DE CUINA
I BANY**

Marina

Botiga: Santiago Rusiñol, 31
Tel. 93 714 57 07
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

Restaurant

FRUTOS RAMÍREZ
CONEJO AL AJILLO

Dimecres tancat

Lleida, 8 - Tel. 93 714 58 90
08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

FARMÀCIA
Casanovas

Lda. Rosalina Ros Casanovas

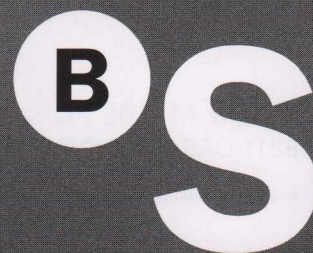
Av Sant Esteve, 3 - CASTELLAR DEL VALLÈS
Tel. 93 714 33 76

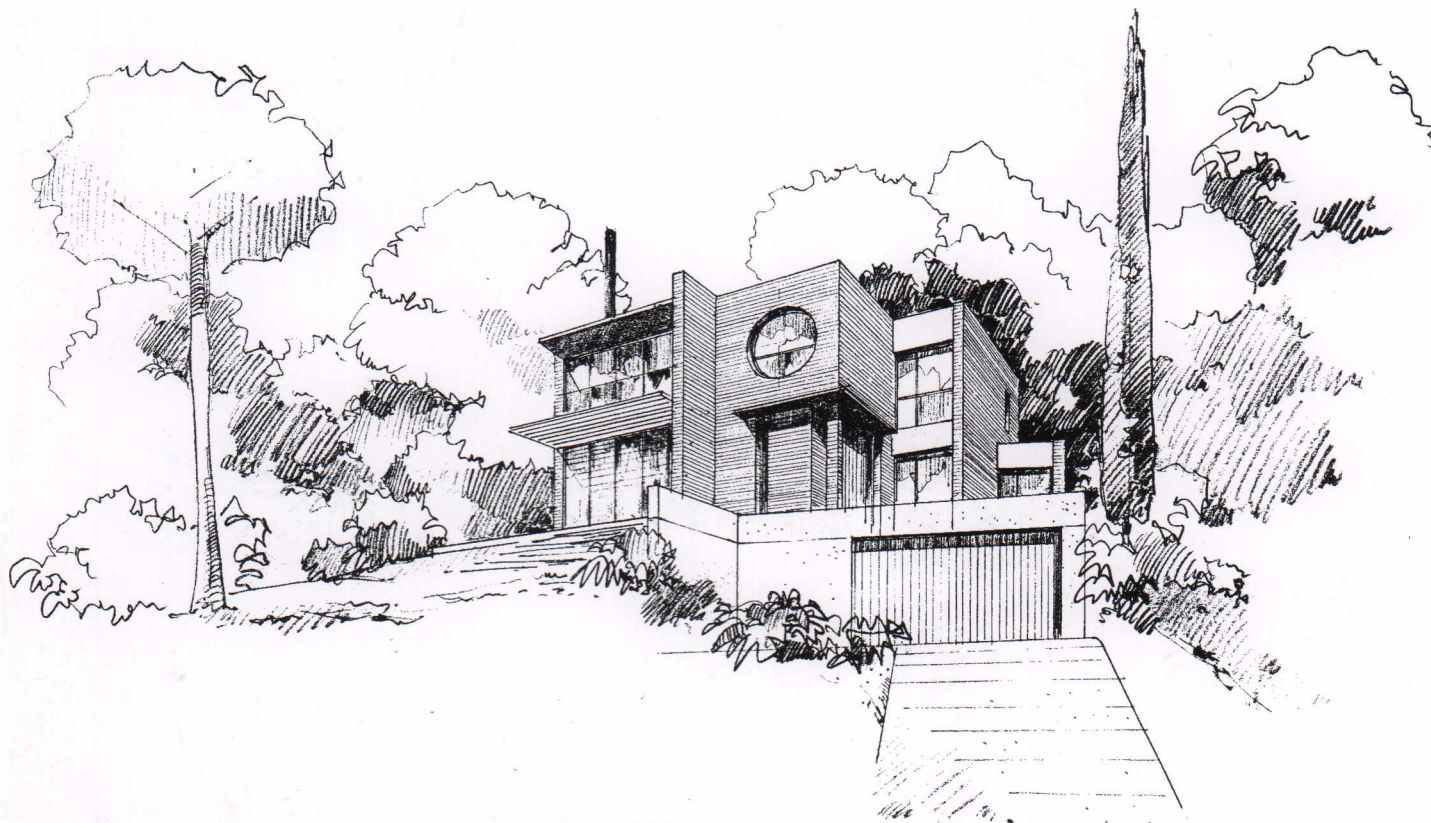
La cultura es mereix el nostre màxim interès

Potenciar la cultura és potenciar la creativitat, la convivència, el progrés i tot allò que enriqueix una societat moderna i avançada.

Al Banc Sabadell, la cultura ens mereix el màxim interès.

BancSabadell

PERE ROCA I ROUMENS / ARQUITECTE

CATALUNYA, 99 BAIXOS / Tel. 93 714 61 05 / 08211 CASTELLAR DEL VALLÈS

PRÉSTEC PERSONAL

5'90%

* Interès nominal

...i fes realitat
els teus somnis

Vine a
Caixa Penedès
i gaudeix a l'instant
del préstec personal
amb el millor
finançament
i les millors condicions
del mercat

* Interès nominal 5'90%. Exemple per a 1 milió de pts. a 6 anys: 16.526 pts. TAE 6'70% amb comissió d'obertura. Tipus d'interès mínim que es pot aconseguir en funció de la vinculació del client.

© CAIXA 1999

Caixa Penedès